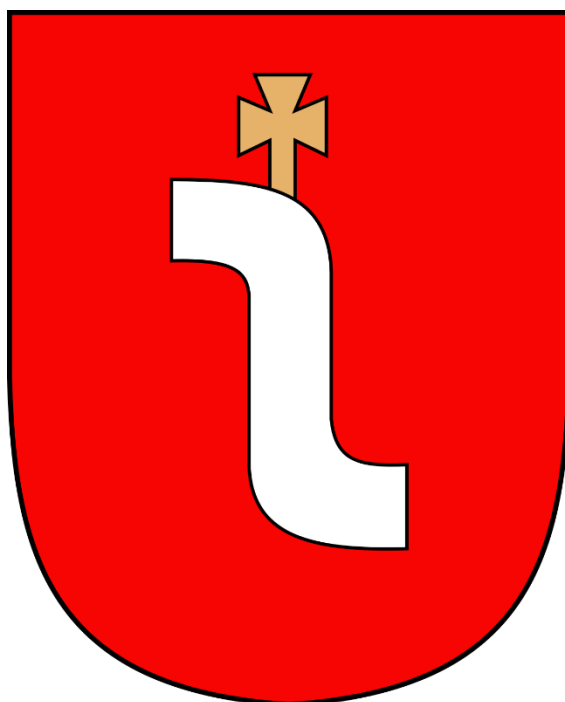

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Gmina Lesko

2019

KROKUS. Prace profilaktyczne

Spis treści

Ogólna charakterystyka gminy Lesko	3
Metryka gminy	3
Skala problemów społecznych	3
Zasoby gminy pomocne w rozwiązywaniu problemów społecznych	3
Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców gminy Lesko	4
Hierarchia ważności problemów w gminie	6
Alkohol.....	7
Opinia sprzedawców na temat alkoholu.....	15
Narkotyki.....	18
Problemy społeczne w opinii dzieci i młodzieży w Gminie Lesko	22
Palenie papierosów.....	22
Alkohol.....	24
Narkotyki.....	27
Zagrożenia związane z nowymi technologiami	30
Zjawisko przemocy w szkole i jej okolicach	34
Przemoc domowa w rodzinach uczniów	39
Problem przemocy domowej w Gminie Lesko	47
Wnioski i rekomendacje.....	58

Ogólna charakterystyka gminy Lesko

Metryka gminy

Lesko to gmina miejsko-wiejska, położona w województwie podkarpackim, w powiecie leskim. Siedzibą gminy jest miasto Lesko. Zamieszkała jest przez 11 245 mieszkańców, z czego 5 453 to mężczyźni, a 5 792 stanowią kobiety (stan na dzień 31.10.2019). 5340 osób zamieszkuje miasto Lesko, natomiast poszczególne wsie i ich liczba mieszkańców wygląda następująco: Bachława 236 osób, Bezmiechowa dolna 490 osób, Bezmiechowa Górna 257 osób, Dziurdziów 188 osób, Glinne 324, Hoczew 755, Huzele 492 mieszkańców, Jankowce 568 osób, Łączki 227 osób, Łukawica 372 osoby, Manasterzec 537 osób, Postołów 223 osoby, Średnia Wieś 1059 osób oraz Weremień 177 mieszkańców. Powierzchnia gminy to 111,6 km².

W gminie odnotowano w latach 2017-2018 ujemny przyrost naturalny (więcej osób zmarło niż się urodziło) oraz dodatni przyróg ludności (więcej osób zameldowało się w gminie niż z niej wymeldowało).

Skala problemów społecznych

Na terenie gminy istnieje problem bezrobocia. Jako bezrobotnych zostało odnotowanych 652 osoby, z czego 300 osób zamieszkuje miasto Lesko. Z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że na terenie gminy występuje zjawisko przemocy domowej, która dotyczy niemal trzydziestu rodzin i są to głównie formy przemocy fizycznej, ekonomicznej i psychicznej oraz kombinacje różnych form przemocy. W gminie wypłaca się 551 świadczeń zasiłków stałych.

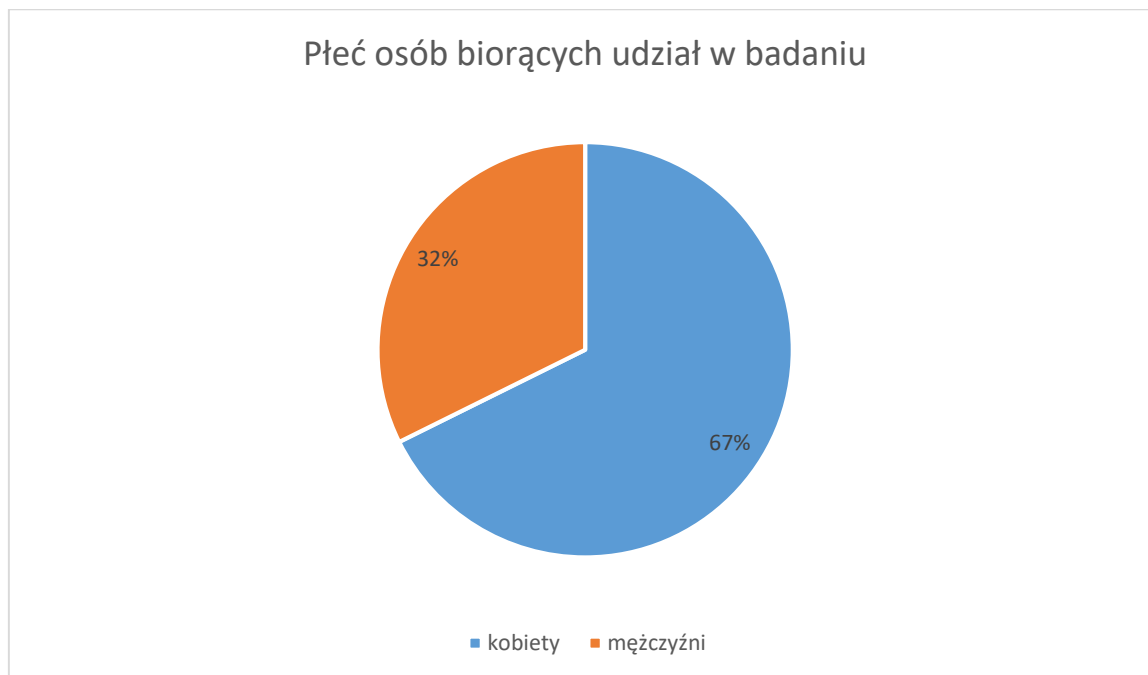
Zasoby gminy pomocne w rozwiązywaniu problemów społecznych

Na terenie gminy działa Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W celu przeciwdziałania przemocy domowej w 2018 na terenie gminy działały zespoły interdyscyplinarne, tworząc grupy robocze prowadzące 38 spraw w ramach procedury „Niebieskiej Karty”. Najczęściej udzielano pomocy proponując ofiarom miejsce w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy Domowej w Lesku oraz poprzez wsparcie pracownika socjalnego.

Ponadto na terenie gminy działa Środowiskowy Dom Samopomocy. MGOPS przyznaje również wsparcie w postaci Specjalistycznych Usług Opiekuńczych.

Problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców gminy Lesko

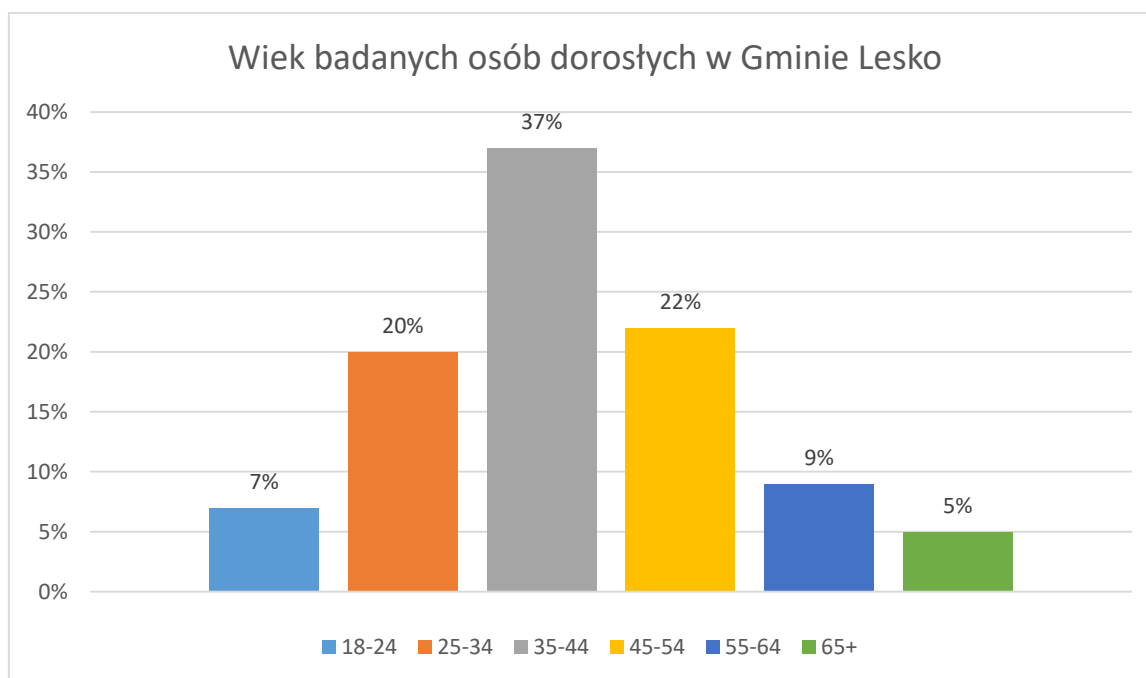
W celu poznania opinii dorosłych mieszkańców Gminy Lesko na temat problemów społecznych przeprowadzono ankietę metodą papier-ołówek. Badanie przeprowadzono w czwartym kwartale 2019 roku. Wzięło w nim udział łącznie 200 mieszkańców gminy, wypełniając ankietę na temat spożywania alkoholu oraz przemocy w rodzinie.

Wykres. *Płeć osób badanych.*

W badaniu wzięło udział 67% kobiet oraz 32% mężczyzn. Cztery osoby nie udzieliły odpowiedzi na pytanie o płeć.

Największą część badanych stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (37%). Drugą pod względem liczności grupą były osoby w wieku 45-54 (22%) oraz podobnie liczna grupa 25-34 latków (20%). Mniej liczni byli badani w wieku 18-24 lat, 55-64 lat oraz powyżej 65 roku życia (grupy te stanowiły kolejno: 7%, 9% oraz 5% wszystkich badanych). Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi dotyczącej wieku.

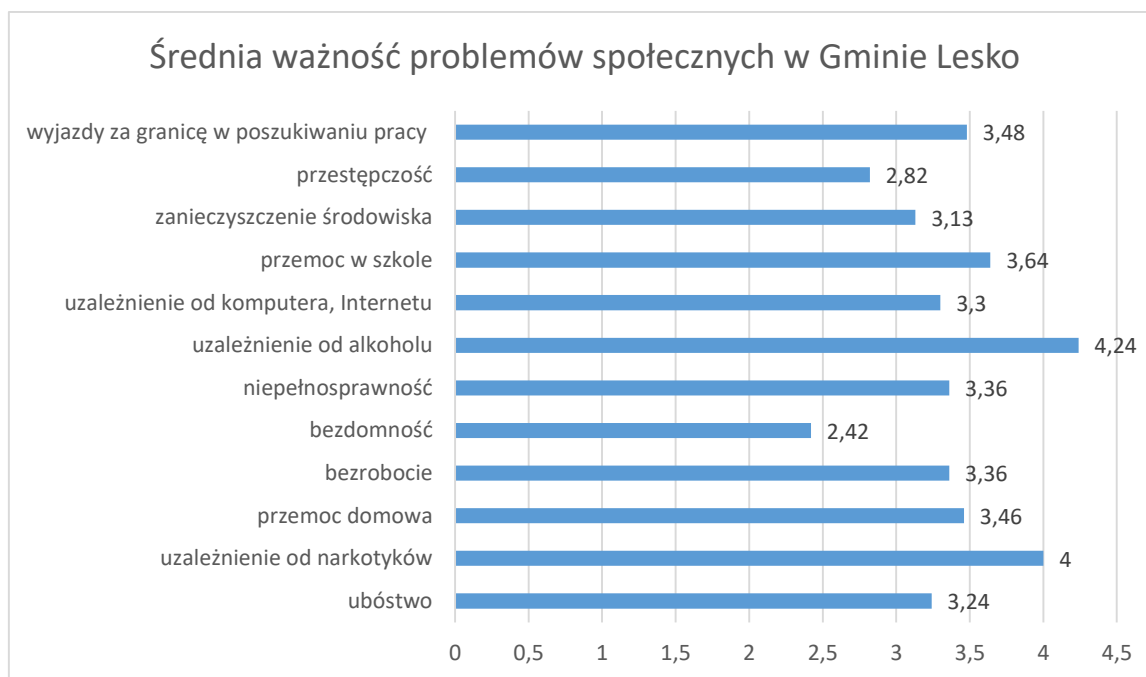
Wykres. Rozkład wieku w grupie osób badanych.

Badani byli pytani również o swoje wykształcenie. W prezentowanej grupie 47% osób miało wykształcenie średnie, 23% badanych deklarowało wykształcenie wyższe, 15% niepełne wyższe. Natomiast najmniej liczną grupą były osoby z wykształceniem zawodowym (12%) oraz podstawowym (3%). W stosunku pracy pozostawało aż 80% badanych. Jako osoby niepracujące zadeklarowało się 19% badanych osób. Tylko 1% badanych udzielił odpowiedzi, iż pytanie to ich nie dotyczy.

Wyniki ankiety przedstawiono w postaci liczbowej lub procentowej w zależności od konkretnego pytania oraz charakteru udzielanej odpowiedzi (pytania z możliwością wielokrotnego wyboru, jednokrotnego, pytania o hierarchię). Część badanych osób nie udzieliła odpowiedzi na wszystkie pytania.

Hierarchia ważności problemów w gminie

Ankietowani zostali poproszeni o określenie na skali od 1 do 5, jak ważne w ich odczuciu są poszczególne problemy społeczne w Gminie Lesko (ocena „1” oznaczała, że dana kwestia jest zupełnie nieważna, zaś „5” – bardzo ważna). Poniżej przedstawiono uśrednione wyniki ważności konkretnych problemów społecznych. Im wyższa średnia tym ważniejszy jest problem w gminie w opinii respondentów.

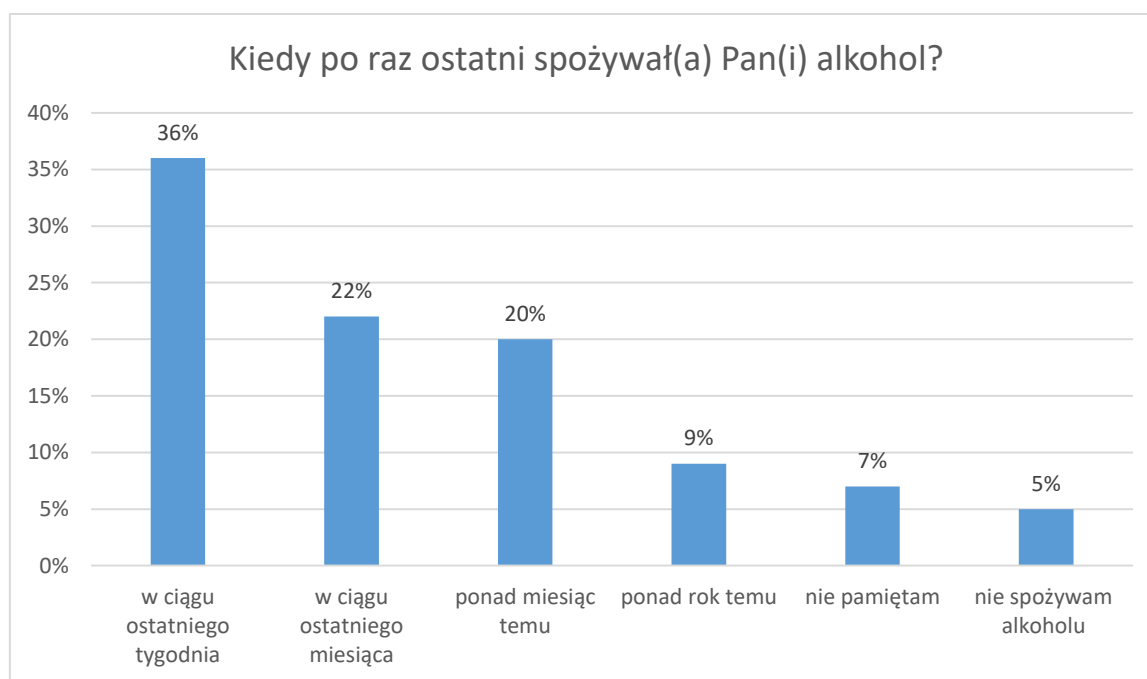

Wykres. Średnia ważności określonych problemów społecznych ocenianych przez mieszkańców gminy.

Biorąc pod uwagę powyższe dane można uznać, że za dwa najważniejsze problemy w gminie ankietowani uznali uzależnienie od alkoholu oraz uzależnienie od narkotyków. Ważnymi kwestiami są również takie problemy jak: emigracja, przemoc w szkole, przemoc domowa. Nieco mniejszą średnią uzyskały takie problemy jak: uzależnienie od komputera, niepełnosprawność, bezrobocie czy ubóstwo. Mniej ważnymi problemami z punktu widzenia respondentów są: przestępczość, zanieczyszczenie środowiska oraz bezdomność, której średnia ważność wskazana przez respondentów wynosi 2,42.

Alkohol

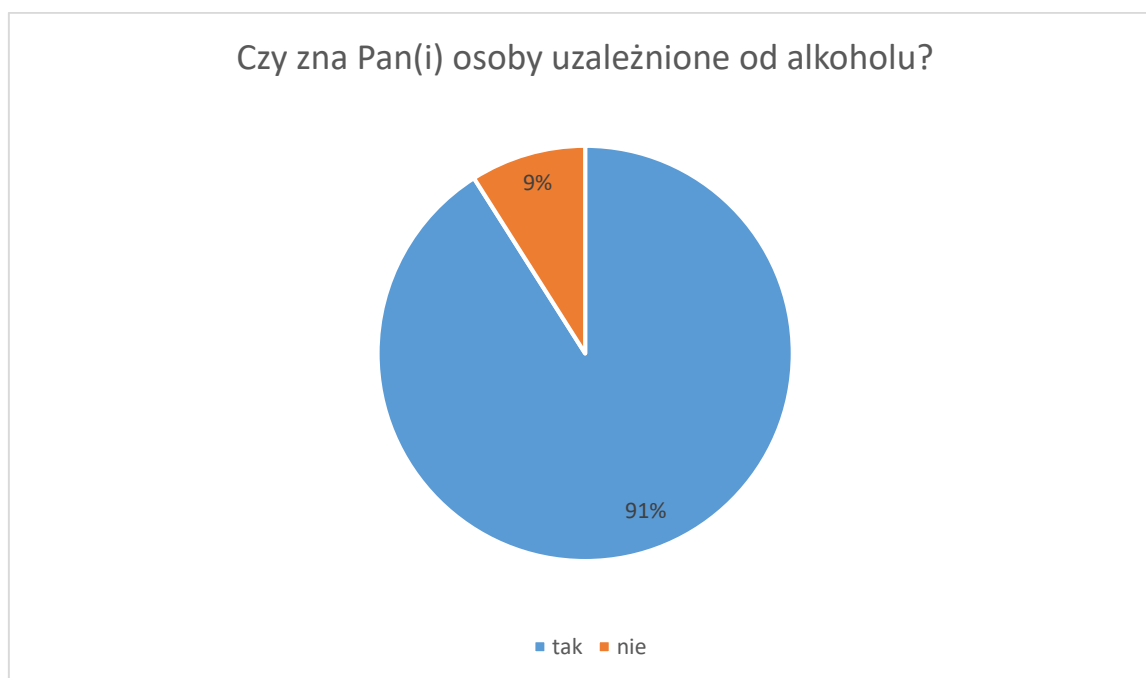
Jednym z najważniejszych problemów gminy, w opinii mieszkańców, stanowi uzależnienie od alkoholu. Pytania w ankiecie dotyczące alkoholu obejmowały takie kwestie jak częstość spożywania alkoholu przez respondenta, zachowania związane z alkoholem, także te łamiące prawo oraz poglądów i przekonań na temat spożywania alkoholu w gminie i doświadczeń własnych ankietowanych.

Wykres. Częstość spożywania alkoholu w ostatnim czasie przez respondentów.

Największa część respondentów zadeklarowała, że ostatnie spożycie alkoholu miało miejsce w ciągu ostatniego tygodnia (36%), natomiast podobny odsetek ankietowanych udzielił odpowiedzi, że spożywał alkohol w ciągu ostatniego miesiąca i ponad miesiąc temu (kolejno 22% i 20%). Najmniejszą popularnością cieszyły się odpowiedzi mówiące, że od ostatniego spożycia minął ponad rok, respondent nie pamięta kiedy ostatnio pił oraz że nie spożywa alkoholu w ogóle (kolejno 9%, 7% i 5% ankietowanych).

W odniesieniu do problemu społecznego jakim jest uzależnienie od alkoholu w ankiecie zawarto pytanie, mające na celu ocenę rzeczywistej skali problemu, a nie jedynie jej teoretycznego i związanego z opinią wymiaru. Dlatego respondentom zadano pytanie o to czy znają osobiście osoby uzależnione od alkoholu.

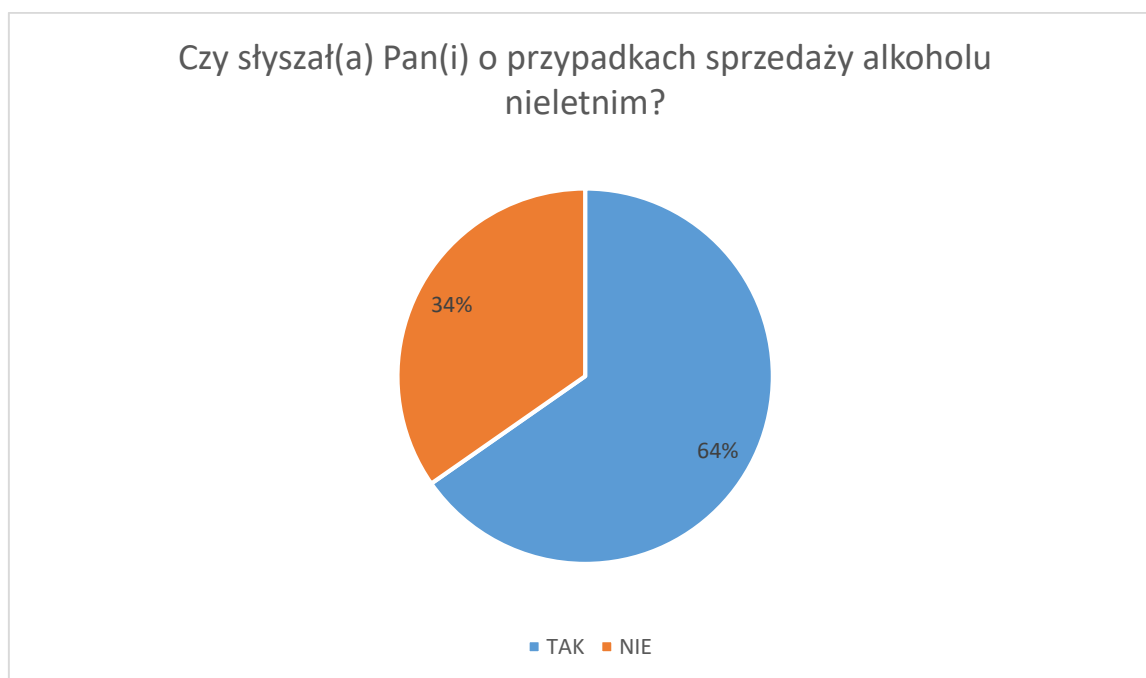

Wykres. *Znajomość osobista osób uzależnionych od alkoholu.*

Odpowiedzi uzyskane na to pytanie sugerują, że mieszkańcy gminy określili uzależnienie od alkoholu jako jeden z najważniejszych problemów społecznych opierając się na własnych doświadczeniach. Aż 91% osób ankietowanych zna osobiście osoby uzależnione od alkoholu. Jedynie 9% badanej próby nie ma styczności z osobami uzależnionymi.

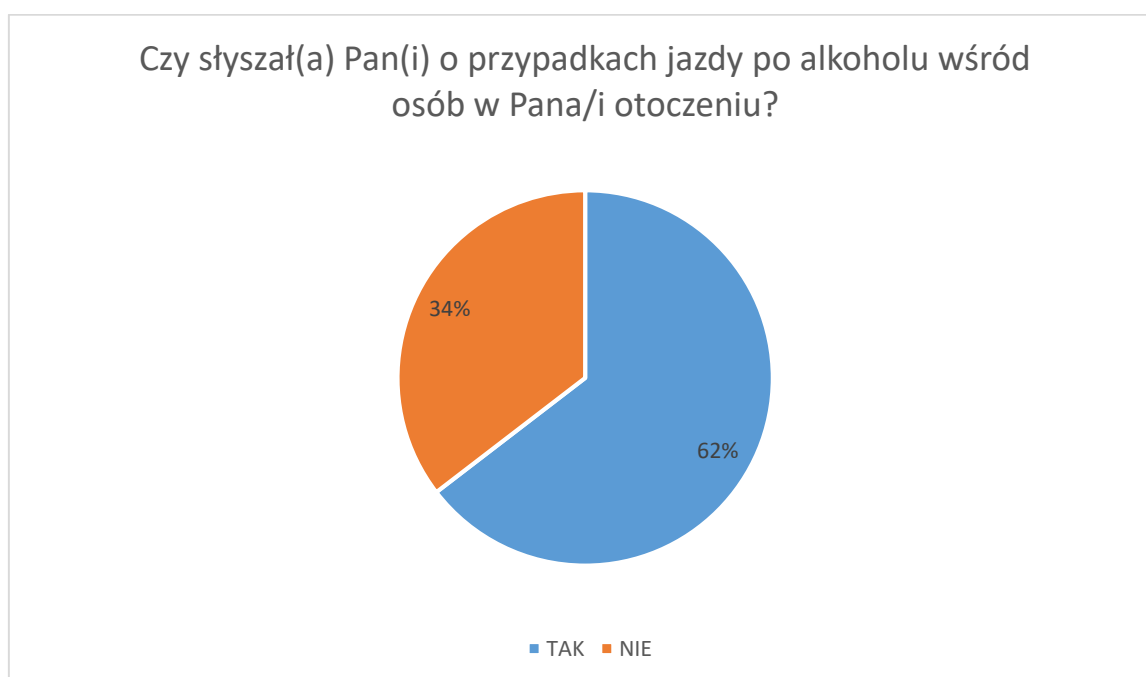
Zapytano również o kwestie związane ze spożywaniem alkoholu, które naruszają porządek publiczny oraz łamią przepisy prawa (jazda pod wpływem alkoholu, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, spożywanie i zakup alkoholu przez nieletnich). Poniżej przedstawiono wyniki odnoszące się do tych kwestii.

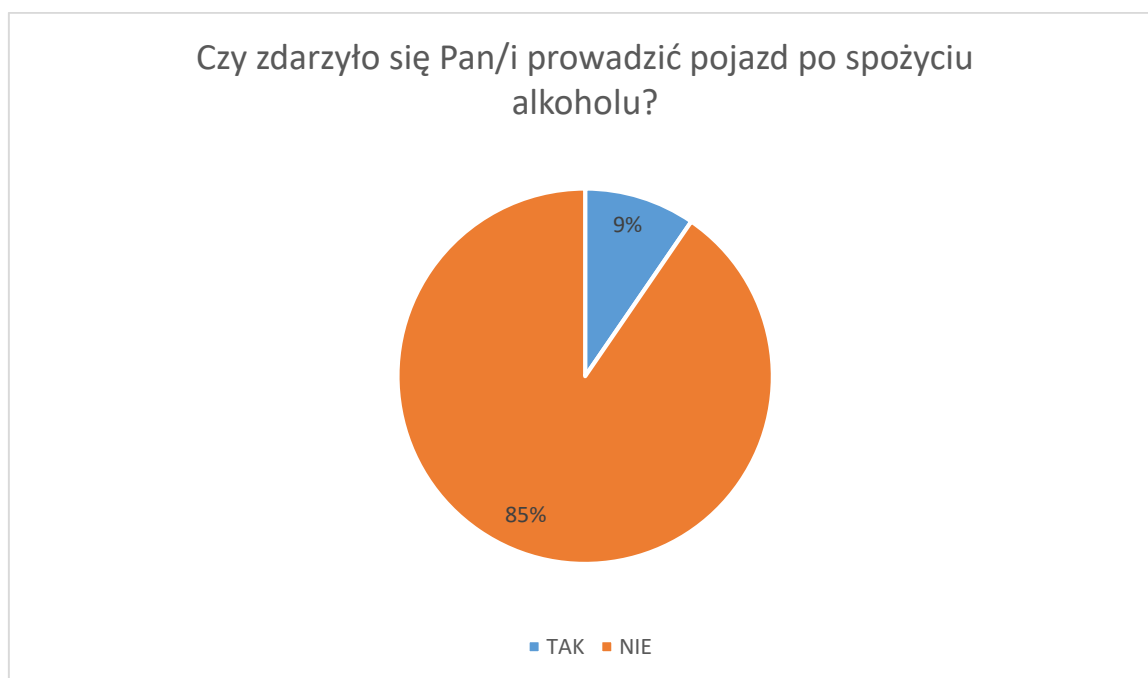
Wykres. Sprzedaż alkoholu osobom nieletnim w opinii mieszkańców gminy.

64% mieszkańców gminy Lesko słyszało o przypadkach sprzedaży alkoholu nieletnim, z takim zjawiskiem nie spotkało się 34% badanych.

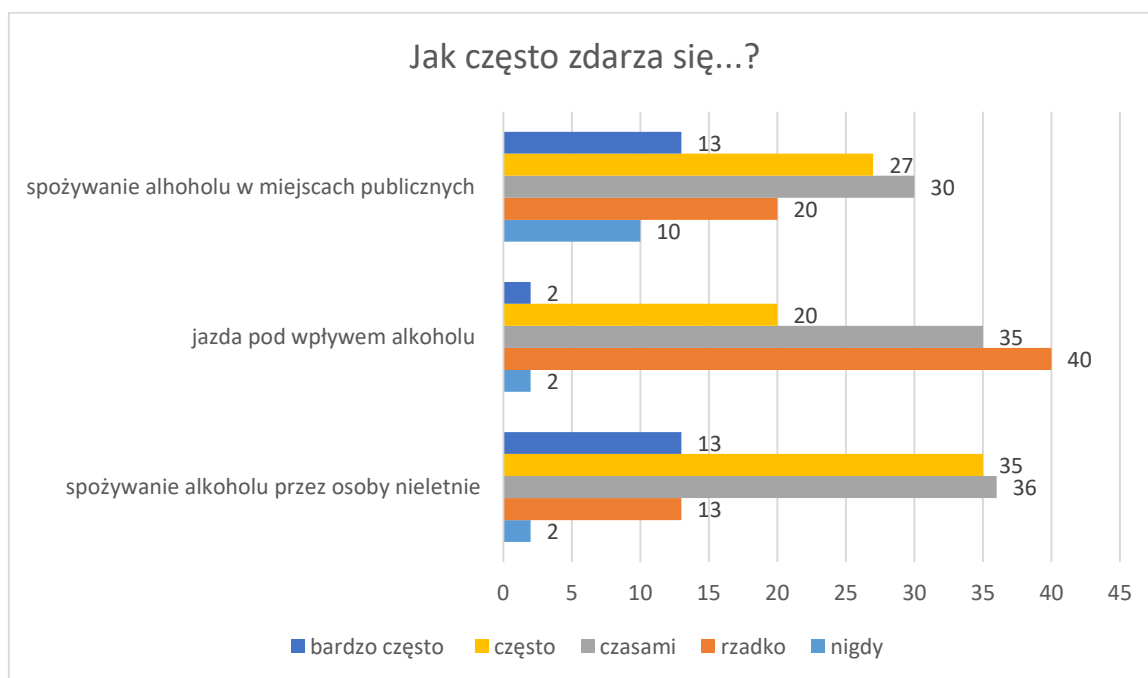
Wykres. Jazda samochodem pod wpływem alkoholu w opinii mieszkańców gminy

Większość respondentów słyszała o przypadkach jazdy po spożyciu alkoholu wśród osób ze swojego otoczenia (aż 62% badanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej. 34% badanych nie słyszało o takich przypadkach wśród znanych sobie osób.

Wykres. Jazda po spożyciu alkoholu wśród ankietowanych.

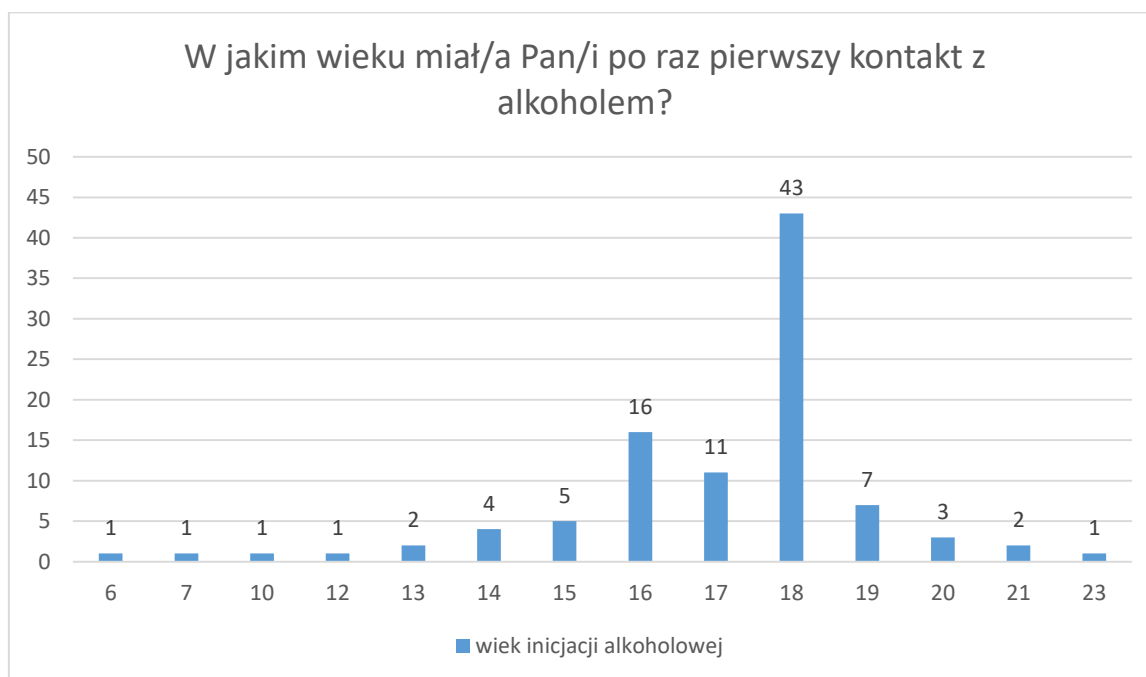
W pytaniu odnoszącym się do badanych osobiście, jedynie 9% przyznało, że zdarza im się prowadzić pojazdy po spożyciu alkoholu, natomiast zaprzeczyło aż 85% badanych.

Wykres. Częstość spożywania alkoholu przez młodzież, spożywania alkoholu w miejscach publicznych oraz jazdy po spożyciu alkoholu w opinii mieszkańców.

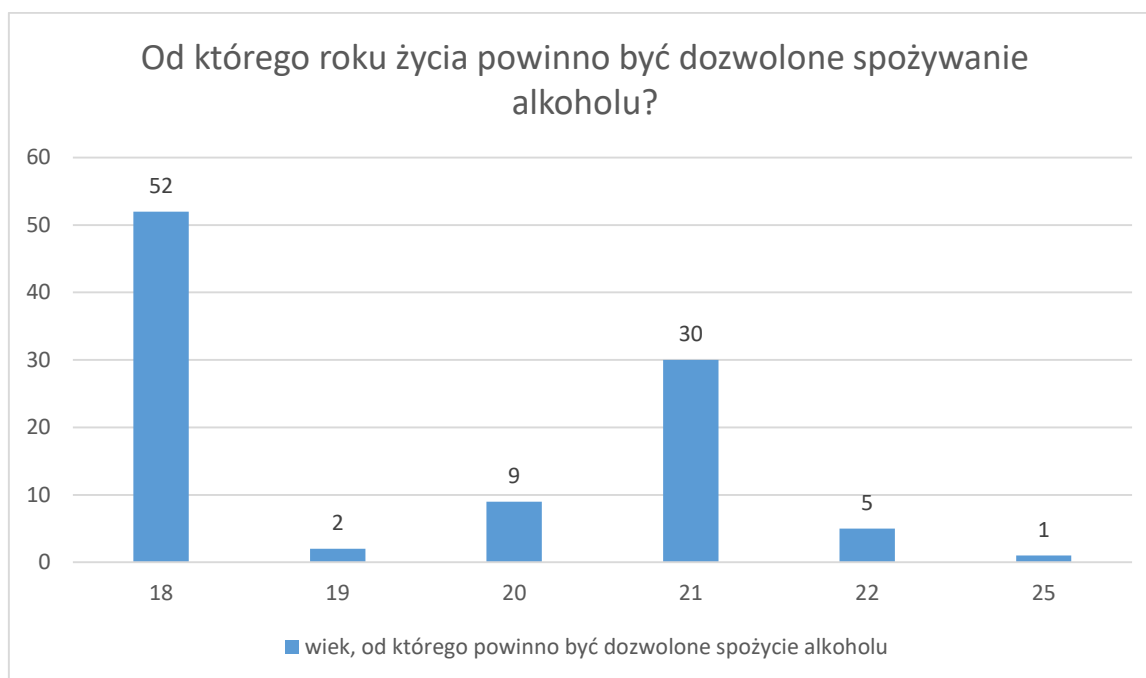
Na temat częstotliwości zjawisk związanych z alkoholem zauważono, że w przypadku pytania o częstość jazdy pod wpływem alkoholu najczęściej ankietowanych udzieliło odpowiedzi średnich (20 osób uważa że to częsty problem, 35 że zdarza się to czasami, a aż 40 badanych powiedziało, że to rzadko spotykane zjawisko). Podobne wyniki dotyczą spożywania alkoholu przez nieletnich oraz spożywania w miejscu publicznym. Jednak warto zauważyć, że w tych przypadkach rośnie liczba ankietowanych, którzy wskazują, że obydwa problemy to problemy pojawiające się bardzo często (po 13 ankietowanych w przypadku spożywania alkoholu przez nieletnich oraz spożywania alkoholu w miejscach publicznych).

Badani wypowiedzieli się także na temat wieku inicjacji alkoholowej własnej oraz opinii na temat tego od jakiego wieku powinno być legalne spożywanie alkoholu. Zbadano również jakie są preferencje dotyczące alkoholu wśród badanych oraz jaki alkohol został przez nich spożyty po raz pierwszy.

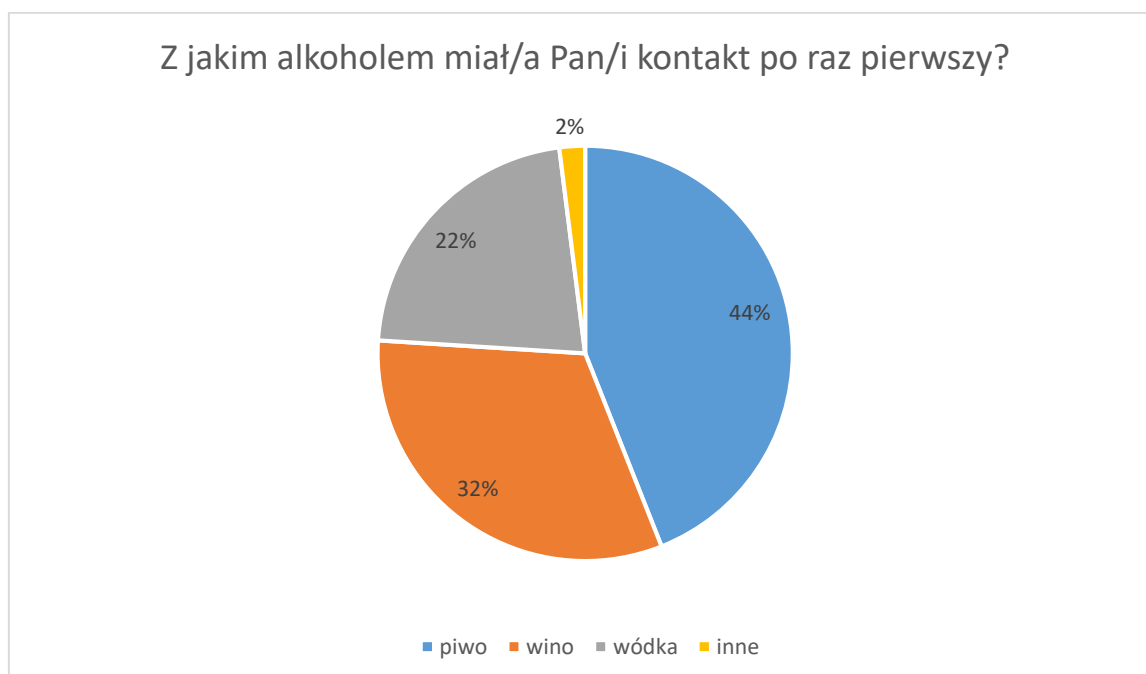
Wykres. Liczba osób, która w danym wieku miała po raz pierwszy kontakt z alkoholem.

Największa część ankietowanych deklarowała, że miała kontakt z alkoholem po raz pierwszy w wieku 18 lat (co jest zgodne z prawem). Część ankietowanych odpowiedziała, że miała kontakt z alkoholem przed ukończeniem 18 roku życia, szczególnie odznacza się tutaj granica 16 roku życia, kiedy to pierwsze spożycie alkoholu zadeklarowało 16 osób. Do 16 roku życia łącznie zadeklarowało 15 osób swoją inicjację alkoholową, z czego najwcześniejsze spożycie alkoholu wskazano w wieku 6 lat. 44% ankietowanych miało kontakt z alkoholem przed ukończeniem 18 roku życia.

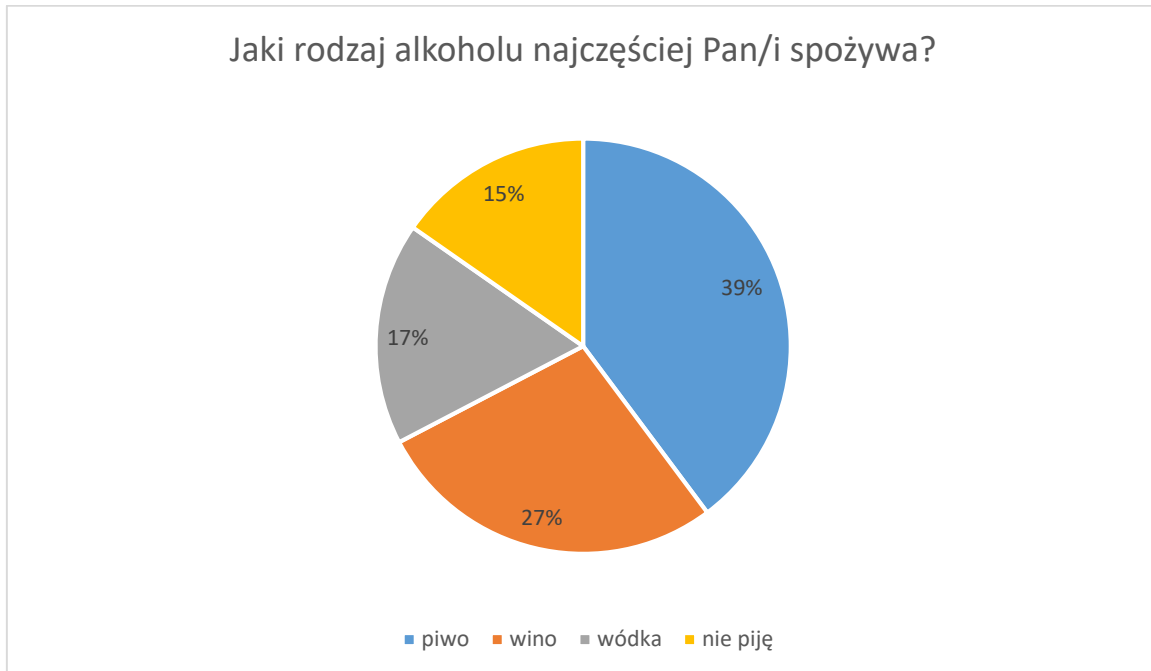
Wykres. Liczba osób, w których opinii powinno być dozwolone spożycie alkoholu od danego wieku.

Większość ankietowanych uważa, że spożycie alkoholu powinno być dozwolone od 18 roku życia (53% badanych), natomiast 48% uważa, że wiek ten powinien zostać podniesiony. Szczególnie często wskazywany był wiek 21 lat (30 osób badanych).

Wykres. Procent osób badanych w zależności od rodzaju alkoholu, z którym zetknęli się podczas inicjacji alkoholowej.

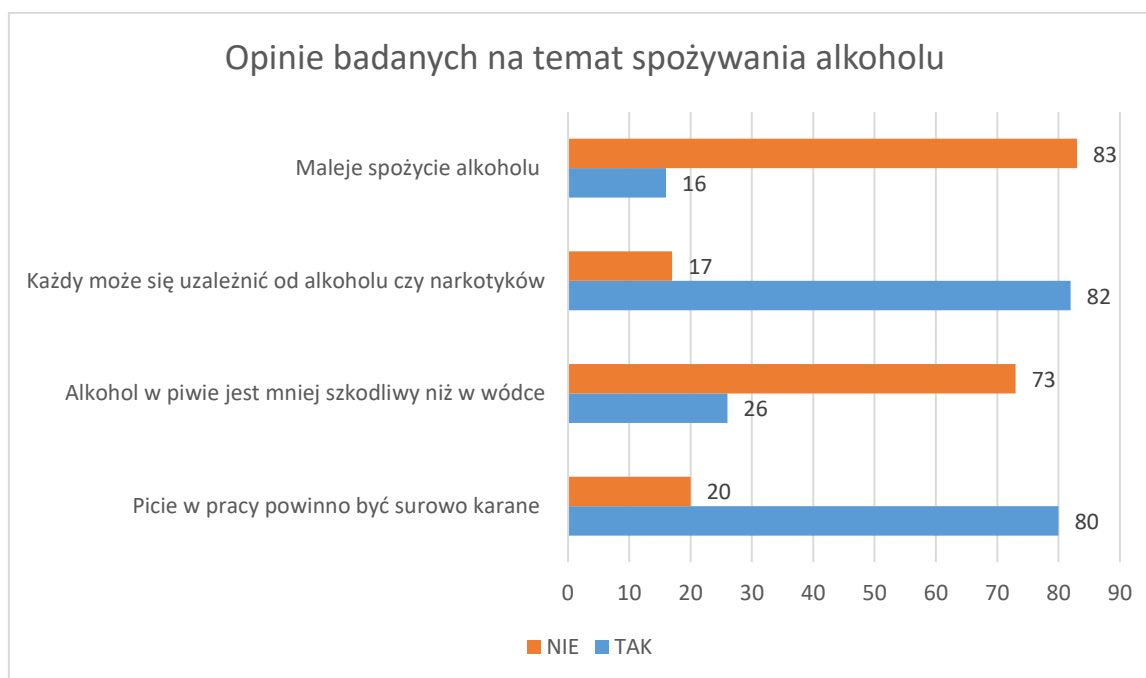
W pierwszym kontakcie z alkoholem 44% badanych miało styczność z piwem, 32% z winem, natomiast 22% z wódką.

Wykres. Procent osób badanych w zależności od najczęściej spożywanego alkoholu.

Najczęściej spożywanym przez badanych alkoholem jest piwo (39%), następnie wino (27%). Spożycie wódki jako najczęściej pijanego alkoholu zadeklarowała podobna ilość badanych do tych, którzy nie piją w ogóle (spożycie wódki 17%, nie pije- 15%). Warto jednak zauważyć, że znaczą część grupy osób badanych stanowią kobiety, co może mieć związek z mniejszą częstością wskazywania alkoholu z grupy wysokoprocentowych.

Zbadano również opinie mieszkańców gminy Lesko na tematy związane ze spożywaniem alkoholu w odniesieniu do społeczeństwa i ogólnie przyjętych norm.

Wykres. Liczba osób badanych wyrażających swoją opinię na temat spożywania alkoholu.

Osoby badane w większości uważają, że nie maleje spożycie alkoholu oraz że każdy może się uzależnić od alkoholu czy narkotyków (83 i 82 osoby). Zdecydowana większość (w stosunku 73 osoby do 26) uważa, że alkohol w piwie jest równie szkodliwy jak ten w wódce, a osiemdziesięcioro respondentów uważa, że picie w pracy oraz przychodzenie do pracy pod wpływem alkoholu powinno być surowo karane.

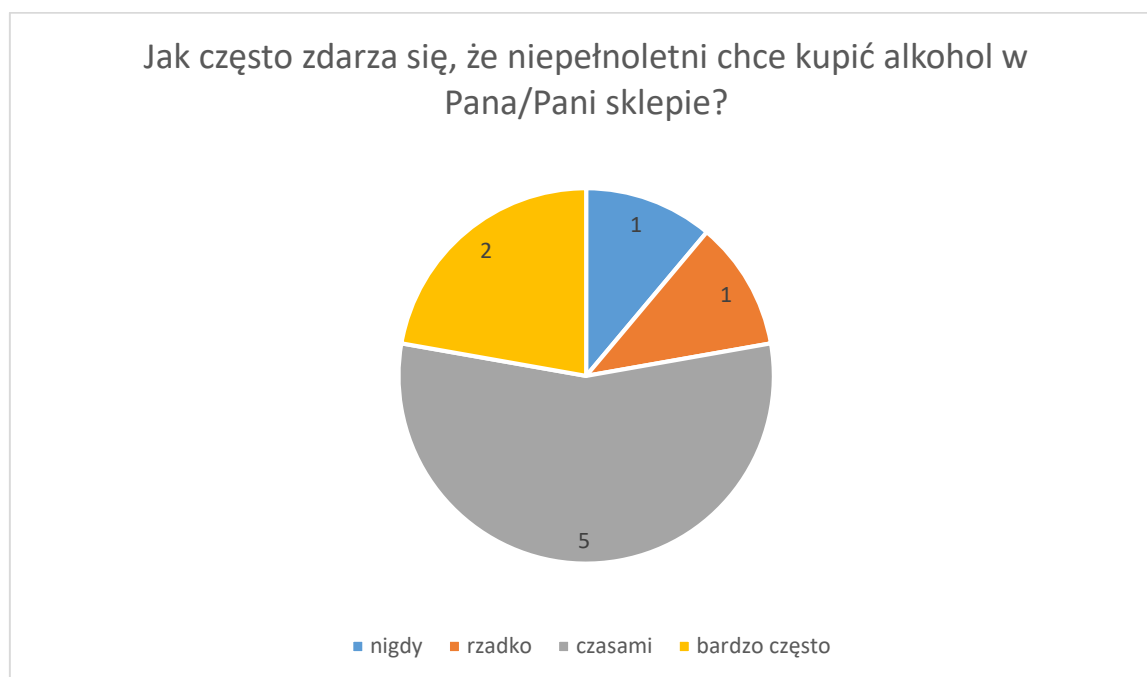
Opinia sprzedawców na temat alkoholu

W ramach przeprowadzonych badań udało się dotrzeć do 9 sprzedawców na terenie gminy Lesko, którzy wypełnili specjalnie dla nich przygotowane ankiety. Pytania dotyczyły głównie sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, okazywania dowodu, ale również spożywania alkoholu na terenie sklepu i konieczności interwencji policji.

Na pytanie „Czy słyszał/a Pan/i o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w Państwa Gminie?” 100% ankietowanych udzieliło odpowiedzi pozytywnej. Na pytanie jak często się to zdarza 4 sprzedawców oceniło, że rzadko, 2-óch czasami, jeden sprzedawca ocenił to zjawisko jako bardzo częste, a jeden nie udzielił odpowiedzi.

67% ankietowanych sprzedawców przyznało, że zdarzyło się że w ich sklepie niepełnoletni chciał zakupić alkohol. 11% badanych sprzedawców nie spotkało się z takim przypadkiem, a dwóch nie udzieliło odpowiedzi.

Na pytanie jak często się zdarza taka sytuacja, kiedy nieletni chcą zakupić w sklepie danego sprzedawcy alkohol większość oszacowała, że zdarza się to czasami (56%).

Wykres. Liczba sprzedawców deklarująca częstość z jaką nieletni chcą zakupić alkohol w ich sklepie.

89% badanych sprzedawców zadeklarowało, że nie zdarzyło się, by sprzedali niepełnoletniemu alkohol. Jeden sprzedawca przyznał, że taka sytuacja miała miejsce. Na pytanie o to, czy zdarzyło się, że sprzedawca sprzedał alkohol osobie wyglądającej na niepełnoletnią bez proszenia o dowód osobisty 33% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce w ich sklepie,

natomiast 67% zaprzeczyło. Sprzedawcy odpowiedzieli również na pytanie dotyczące tego, czy zdarzało im się prosić o okazanie dowodu tożsamości osobę, która wyglądała na niepełnoletnią i chciała zakupić u nich alkohol. 89% przyznało, że taka sytuacja miała miejsce w ich sklepie, 11%, czyli jeden sprzedawca, odpowiedział, że nie było takiej sytuacji.

Sprzedawcy odpowiedzieli również na pytania o spożywanie alkoholu na terenie sklepu. 22% sprzedawców z gminy Lesko odpowiedziało, że zdarza się że klienci spożywają alkohol na terenie ich sklepu. Na pytanie o to, czy taka sytuacja ma miejsce często 56% odpowiedziało, że nigdy nie spożywano alkoholu na terenie sklepu, 22% że rzadko się to zdarza i po jednej osobie przyznało, że takie sytuacje mają miejsce czasami i bardzo często.

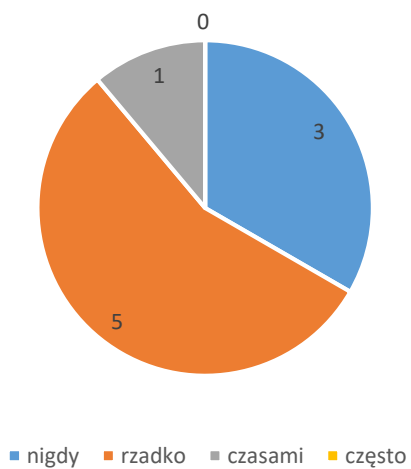
Wykres. Liczba sprzedawców deklarujących częstość spożywania alkoholu na terenie ich sklepu.

Mimo zadeklarowanego niespożywania alkoholu na terenie sklepu, aż 67% sprzedawców przyznało, że zdarzyło im się wezwać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę będącą pod wpływem alkoholu na terenie sklepu lub w jego pobliżu.

56% odpowiedziało, że taka sytuacja miała miejsce rzadko, 33% że nigdy, natomiast jeden sprzedawca zadeklarował, że takie sytuacje zdarzają się czasami.

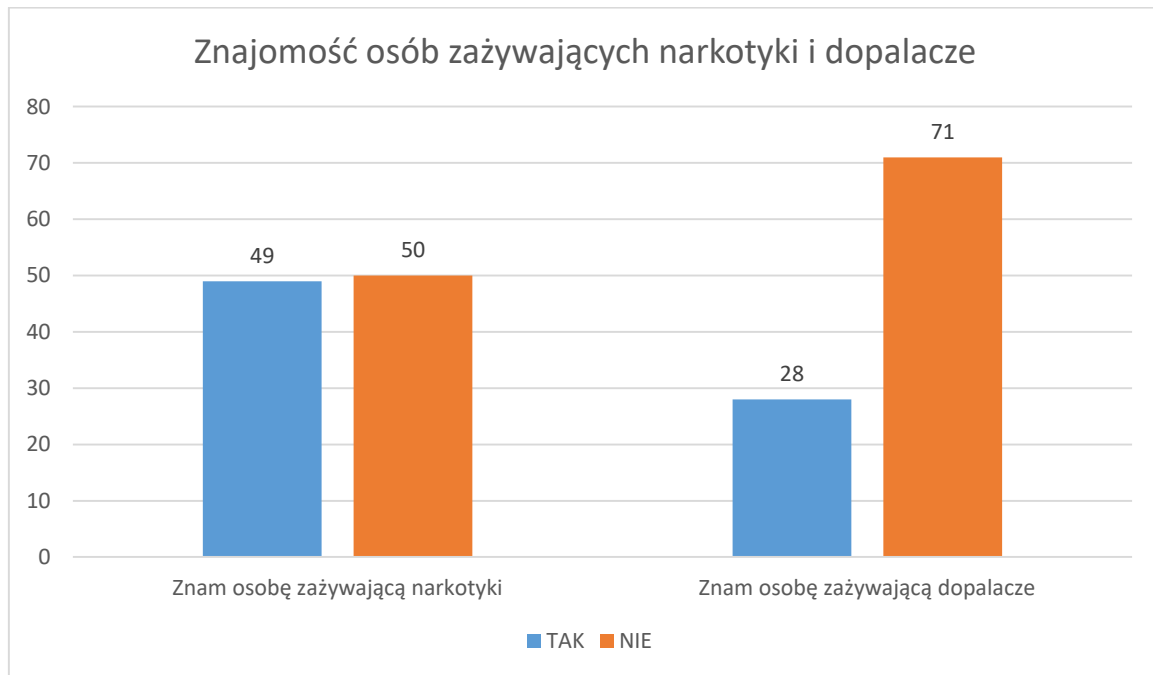
Jak często zdarza się wezwać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie sklepu lub w jego pobliżu?

Wykres. Liczba sprzedawców oceniających częstość wzywania policji do osób zakłócających porządek i będących pod wpływem alkoholu na terenie sklepu lub w jego pobliżu.

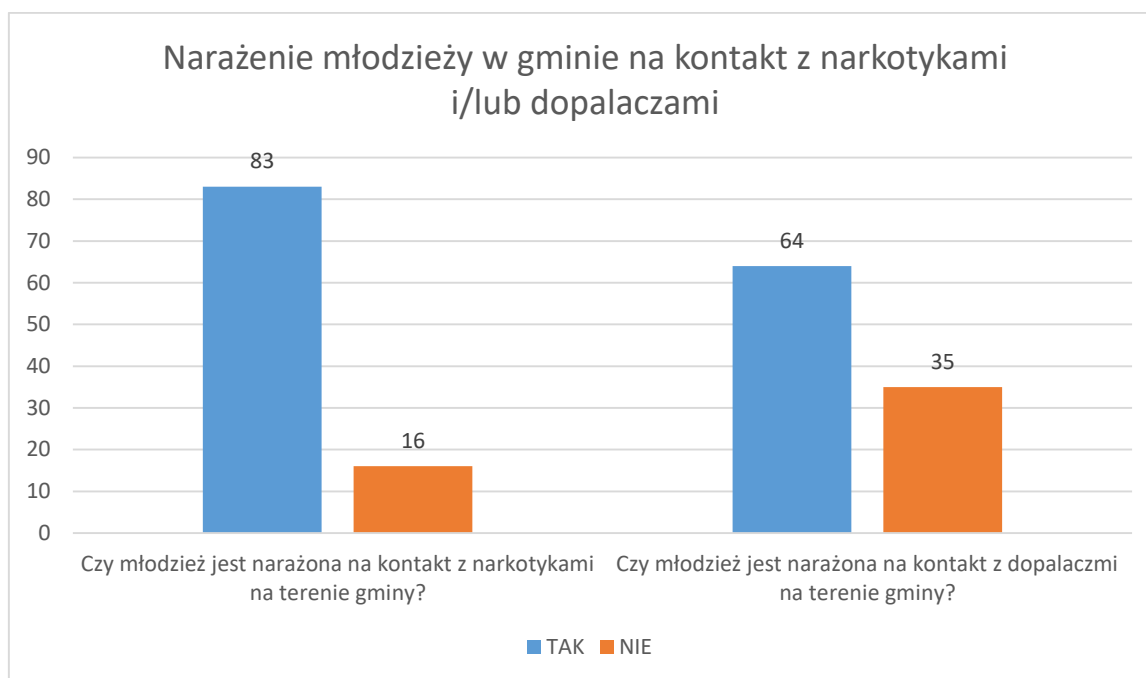
Narkotyki

Uzależnienie od narkotyków jest drugim pod względem częstości wskazań przez badanych ważnym problemem społecznym występującym w gminie Lesko. Niemal połowa badanych osób zna kogoś, kto zażywa narkotyki (49%) a 28% badanych zna osobę, która zażywa dopalacze.

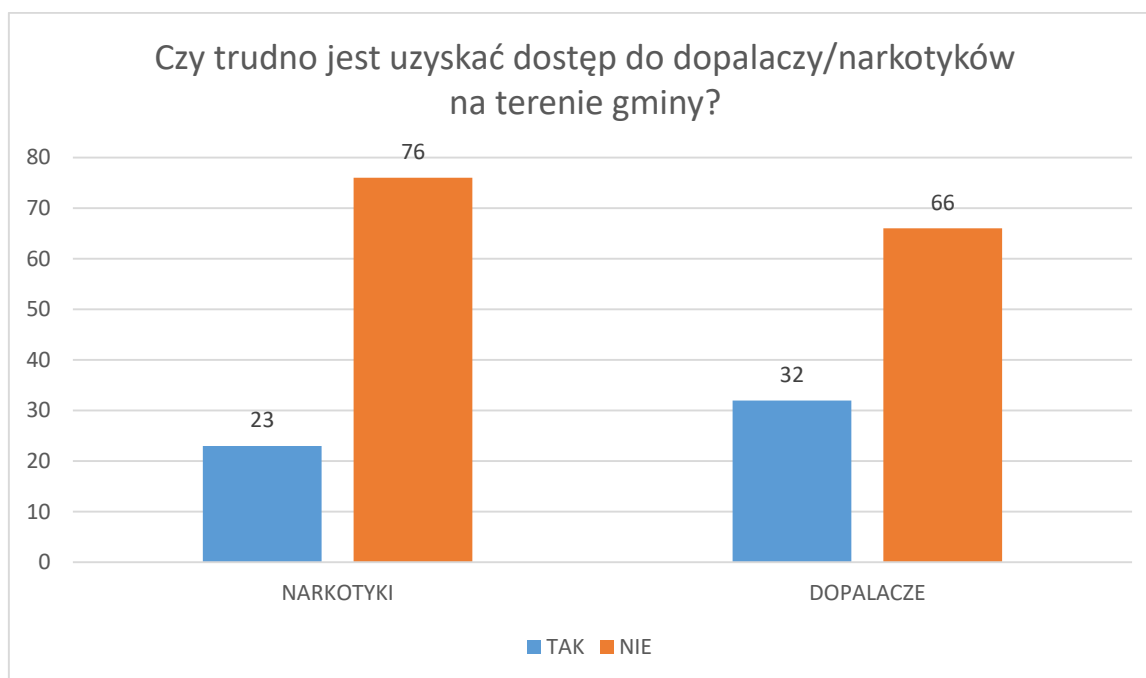
Wykres. Znajomość osobista osób zażywających narkotyki i/lub dopalacze przez mieszkańców gminy

Zbadano również opinie mieszkańców na temat narażenia młodzieży na kontakt z narkotykami na terenie ich gminy. Aż 83% ankietowanych uważa, że młodzież jest narażona na kontakt z narkotykami na terenie Leska. 64% badanych uważa podobnie jak chodzi o kwestie związane z dopalaczami.

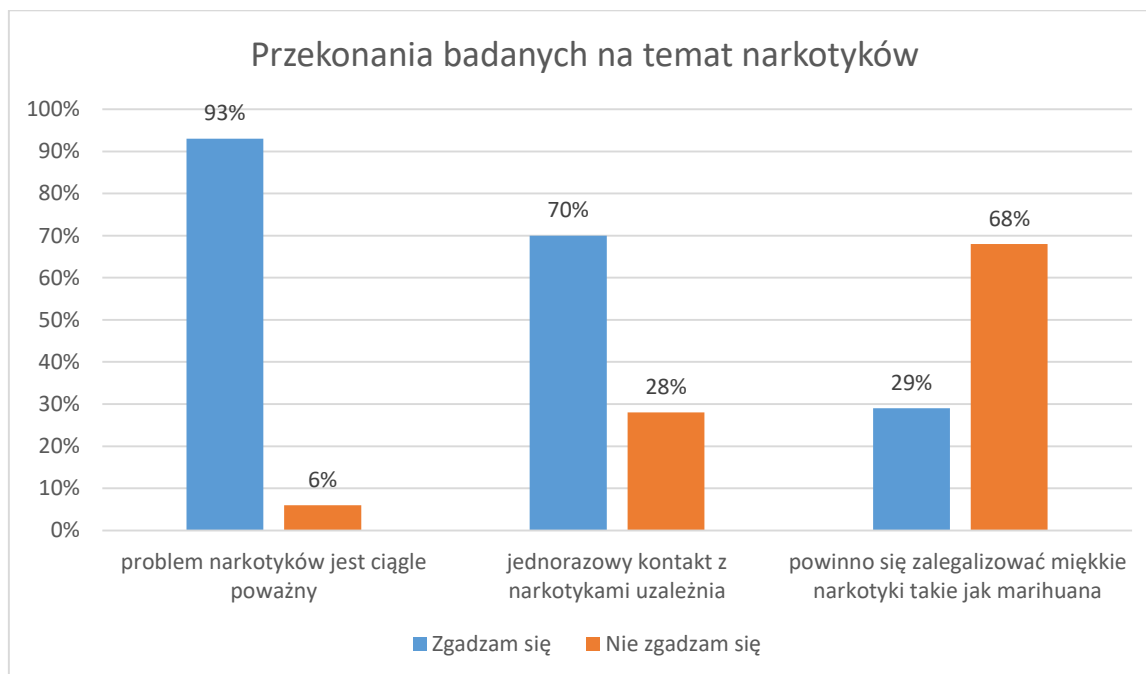
Wykres. *Opinia mieszkańców gminy na temat narażenia młodzieży na kontakt z narkotykami i/lub dopalaczami na terenie gminy Lesko.*

Ważną kwestią jest również dostęp do narkotyków oraz dopalaczy na terenie gminy. Według ankietowanych dostęp do narkotyków nie jest trudny na terenie gminy (76 % uważa, że dostęp do narkotyków jest łatwy). Trudniej uzyskać dostęp do dopalaczy (66% ankietowanych uważa, że dostęp do dopalaczy jest łatwy).

Wykres. Liczba mieszkańców gminy wyrażająca opinię na temat trudności dostępu do narkotyków/dopalaczy na terenie gminy.

Przekonania ankieterowanych mieszkańców na temat narkotyków i dylematów społecznych związanych z narkotykami przedstawia poniższy wykres.

Wykres. Procent osób badanych zgadzających się z podanymi stwierdzeniami na temat narkotyków.

Zdecydowana większość ankietowanych uważa, że problem narkotyków jest nadal i ciągle poważny (93% badanych zgadza się z taką opinią), natomiast 70% jest przekonanych, że już jednorazowy kontakt z narkotykiem może uzależnić. Przeciwnym legalizacji miękkich narkotyków, takich jak marihuana jest nadal ponad połowa badanych – 68% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że powinno się zalegalizować miękkie narkotyki.

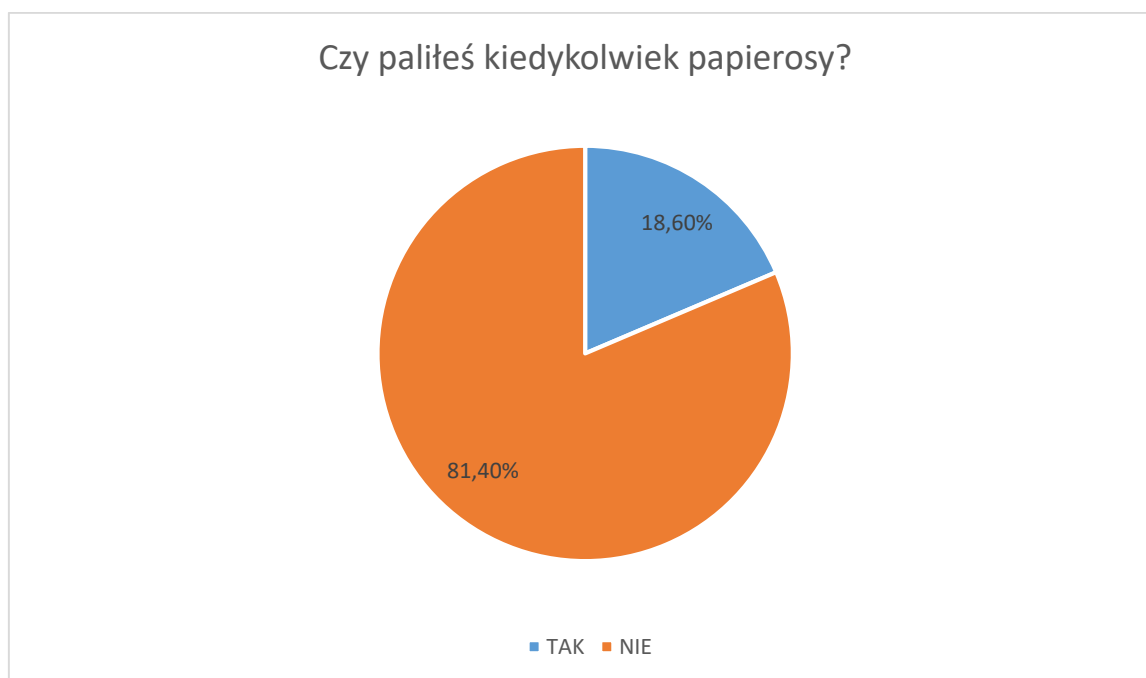
Problemy społeczne w opinii dzieci i młodzieży w Gminie Lesko

Na temat problemów społecznych przeprowadzono badanie wśród młodzieży posługując się arkuszami ankiet plików Google. Rozesłano trzy ankiety do ośmiu szkół, z czego uczniowie nie wszystkich szkół uzupełnili wszystkie ankiety. W badaniu wzięły udział szkoły z gminy Lesko: Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Andersa w Lesku (uczniowie tej szkoły nie wypełnili ankiet), Szkoła Podstawowa Fundacji Elementarz im. Szybowników Polskich w Bezmiechowej Dolnej, Szkoła Podstawowa Fundacji Elementarz w Manastercu, Szkoła Podstawowa im. Wincentego Pola w Lesku, Zespół Szkół Leśnych w Lesku, Zespół Szkół Samorządowych w Hoczwi, Zespół Szkół Samorządowych w Średniej Wsi, Zespół Szkół Technicznych i Artystycznych w Lesku. Dzieci i młodzież odpowiadali na pytania dotyczące takich problemów jak palenie papierosów, alkohol, narkotyki, zagrożenia związane z nowymi technologiami oraz na temat poczucia bezpieczeństwa w szkole i w domu oraz agresji i przemocy. Poniżej zaprezentowano wyniki badań przeprowadzonych wśród młodzieży i dzieci uczęszczających do szkół na terenie gminy Lesko.

Palenie papierosów

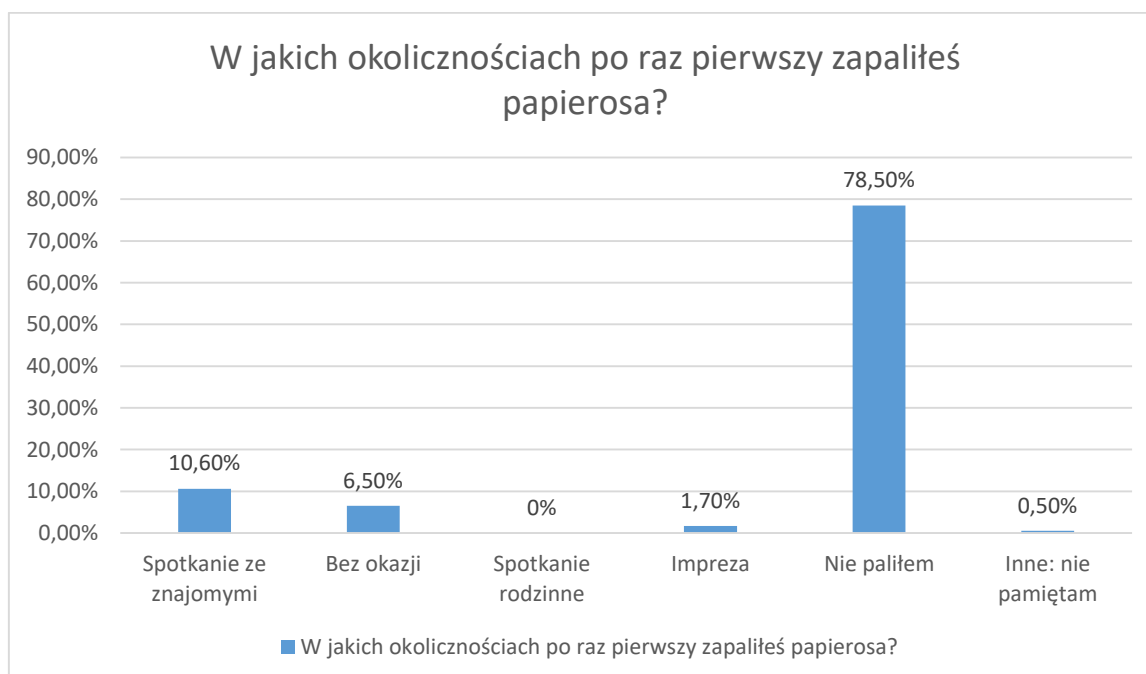
Ankiety na temat palenia papierosów wypełniło 415 uczniów, których średnia wieku wynosiła 12,35 lat. 39,4% badanych stanowiły dziewczęta, natomiast 60,6% chłopcy.

Na pytanie o to, czy kiedykolwiek uczeń palił papierosy 18,6% ankietowanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 81,4% zadeklarowało, że nigdy dotąd nie paliło papierosów.

Wykres. Procent dzieci i młodzieży palących papierosa.

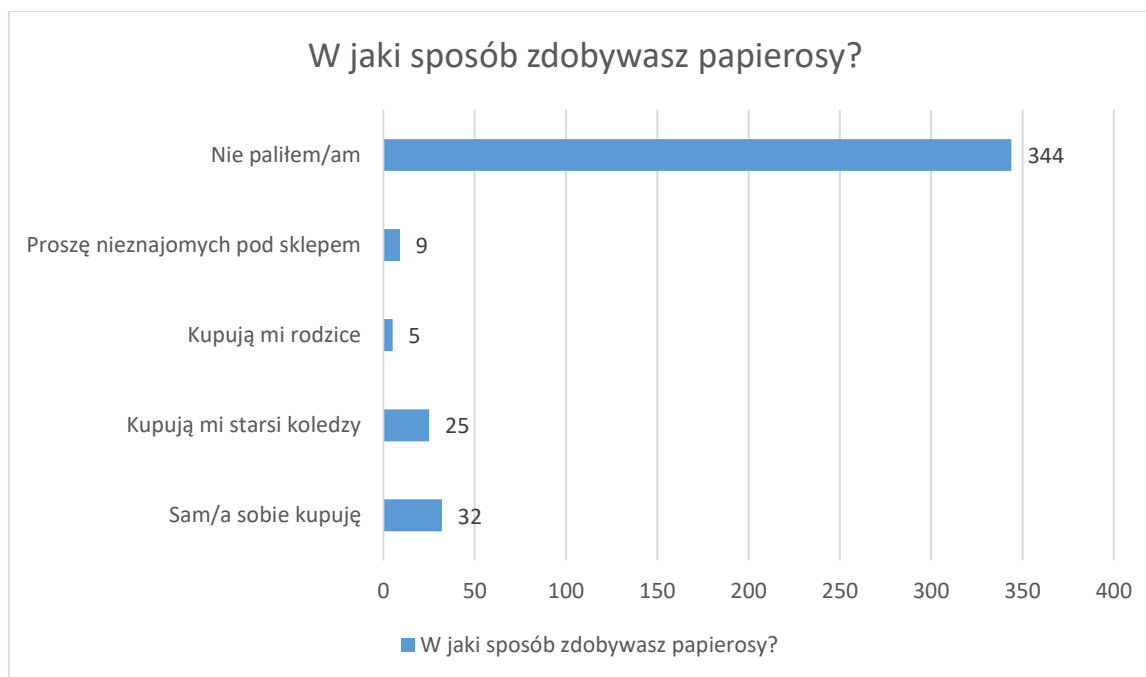
Zapytano również o to, w jakich okolicznościach po raz pierwszy ankietowani zapalili papierosa. Zdecydowana większość z tych, którzy inicjację mają już za sobą wskazała na spotkanie ze znajomymi (10,6%).

Wykres. Okoliczności towarzyszące inicjacji papierosowej dzieci i młodzieży z gminy Lesko.

Na pytanie o to, kiedy nastąpiła inicjacja papierosowa badanej próby 339 osób wskazało na odpowiedź, że nie palą papierosów, natomiast 50 ankietowanych, że inicjacja miała miejsce w podstawówce. 11 badanych wskazało, że po raz pierwszy zapaliło papierosa w gimnazjum.

Na pytanie o to w jaki sposób dzieci i młodzież zdobywają papierosy najczęściej osób z palących wskazało na to, że samodzielnie je kupują (32 osoby) albo papierosy kupują ich starsi koledzy (25 wskazań).

Wykres. Liczba dzieci i młodzieży ze względu na sposób zdobywania papierosów.

Alkohol

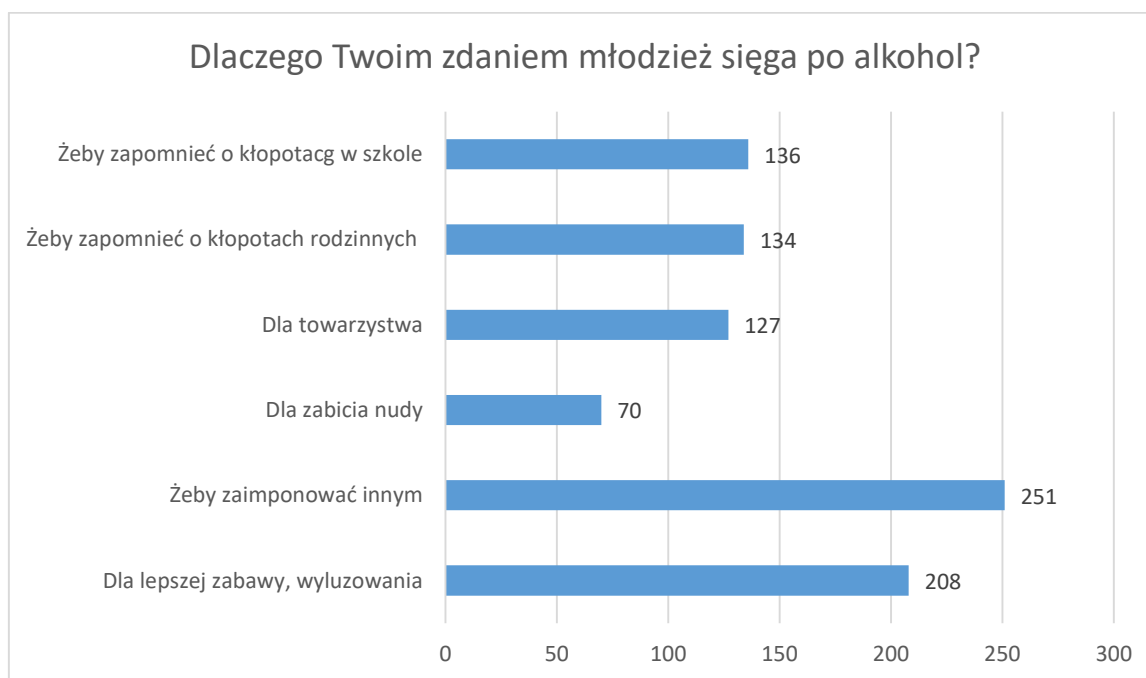
W ankiecie na temat alkoholu wzięło udział 415 uczniów, z czego 60,6% stanowili chłopcy, natomiast 39,6% dziewczęta. Średnia wieku wynosiła 12,35 lat.

Wykres. Liczba uczniów w zależności od częstotliwości spożywania alkoholu.

Zdecydowana większość uczniów nie sięga po alkohol. Zapytano młodzież i dzieci jak myślą, dlaczego sięga się po alkohol, jakie są najczęstsze przyczyny picia wśród młodzieży.

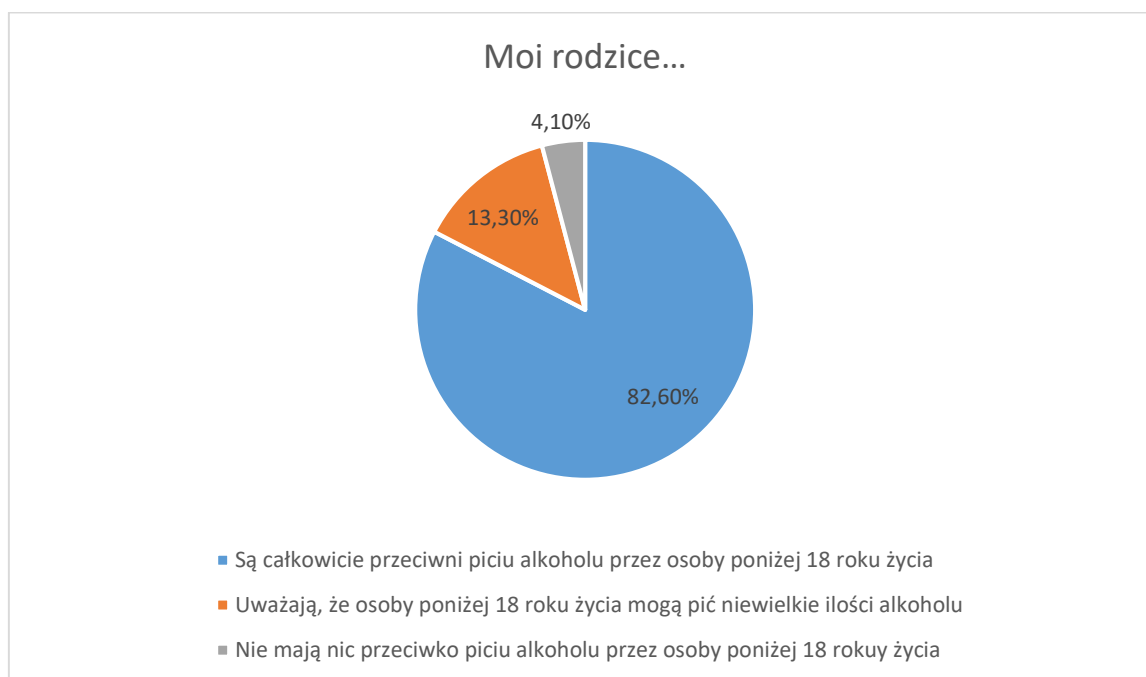
Wykres. Opinia dzieci i młodzieży z gminy Lesko na temat możliwych przyczyn sięgania po alkohol przez młodzież.

Najwięcej badanych wskazało, że przyczyną sięgania po alkohol przez młodzież jest chęć zaimponowania innym (251 badanych). Równie ważną przyczyną jest dla młodzieży lepsza

zabawa i wyluzowanie, które można osiągnąć dzięki spożywaniu alkoholu (208 badanych udzieliło takiej odpowiedzi). Następnie wskazano chęć zapomnienia o kłopotach w szkole i rodzinnych (kolejno 136 i 134 wskazania) oraz picie dla towarzystwa (127 badanych). Najrzadziej wybieraną odpowiedzią była odpowiedź wskazująca na picie z nudy (70 wskazań).

Najczęściej wybieranym alkoholem przez młodzież jest piwo (9,4%), 3,4% wskazało że najczęściej pije wódkę. Natomiast reszta ankietowanych, czyli 81,6% uczniów szkół z gminy Lesko deklaruje, że nie spożywa alkoholu.

85,3% badanych deklaruje, że nie spożywają alkoholu. 10,4% młodzieży pijącej deklaruje, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie, natomiast 4,3% badanych przyznaje, że rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Zapytano również młodzież o przekonania ich rodziców na temat alkoholu i młodzieży.

Wykres. *Opinia młodzieży na temat przekonań ich rodziców względem spożywania alkoholu.*

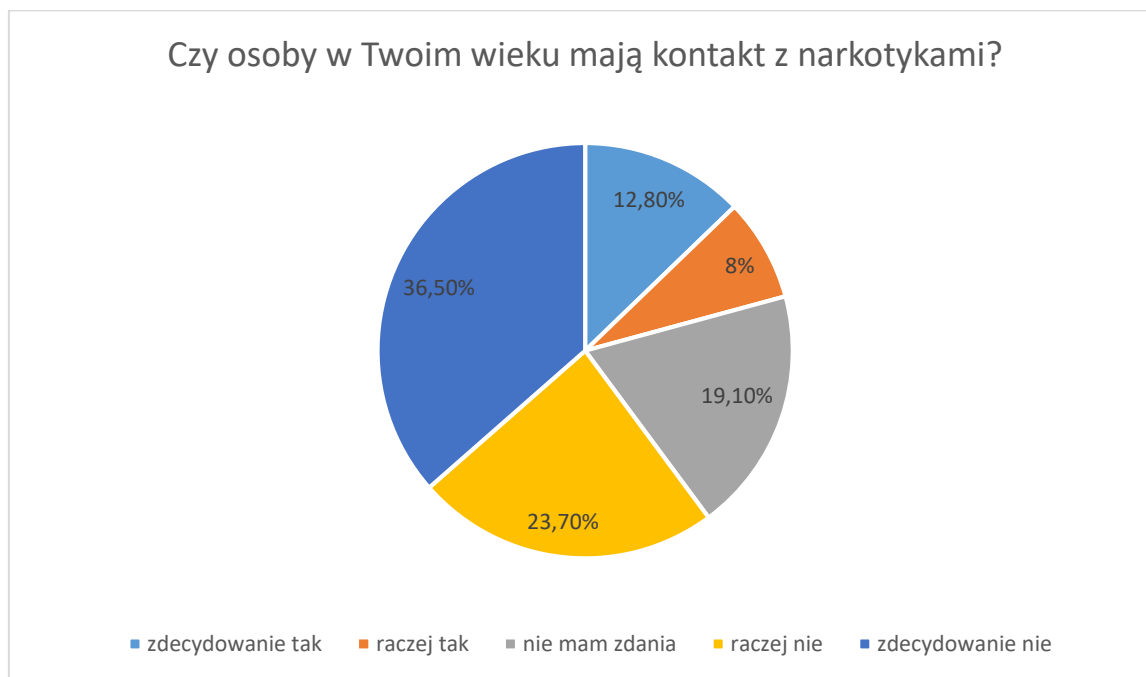
Zdecydowana większość młodzieży uważa, że ich rodzice są przeciwni spożywaniu alkoholu przed „osiemnastką” (82,6%), natomiast 13,3% młodzieży sądzi że ich rodzice uważają, że niepełnoletnia młodzież może spożywać niewielkie ilości alkoholu. Tylko 4,1% ankietowanych zaznaczyło, że rodzice nie mają nic przeciwko piciu alkoholu przez osoby niepełnoletnie.

88,6% uczniów odpowiedziało, że wie co to znaczy, że ktoś jest uzależniony od alkoholu czy narkotyków, natomiast 11,4% uczniów szkół gminy Lesko nie wie, co oznacza, że ktoś jest uzależniony.

Narkotyki

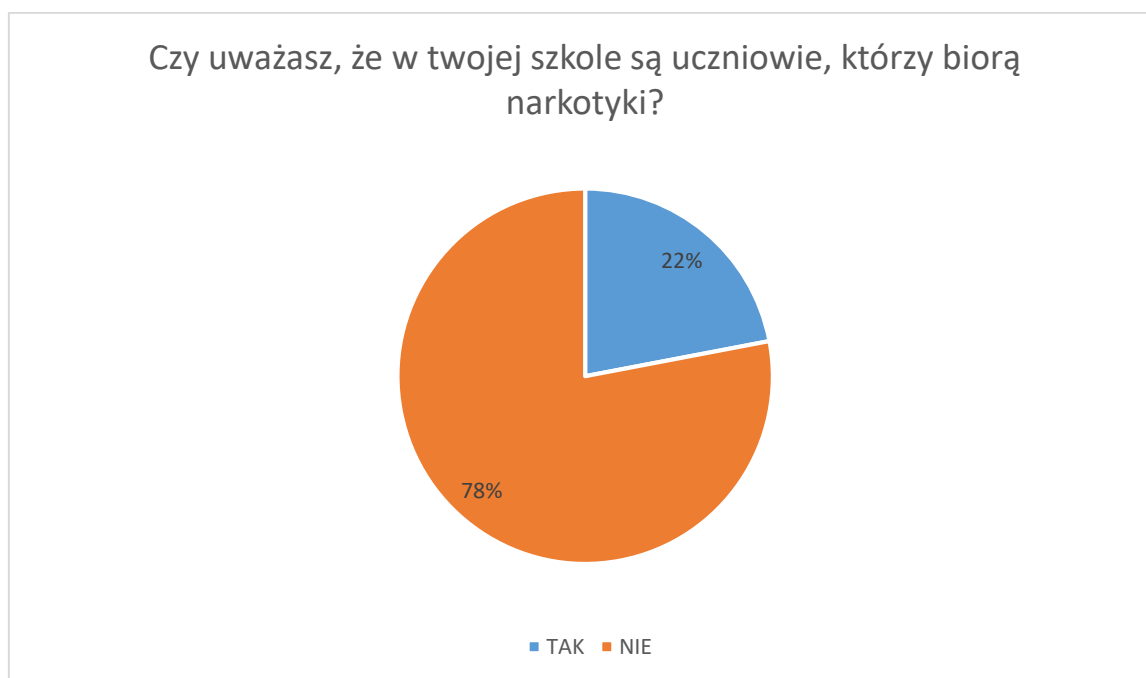
Młodzież z gminy Lesko wypowiedziała się również na temat narkotyków i ich zażywania na terenie szkoły i gminy.

Większość ankietowanej młodzieży uważa, że osoby w jej wieku nie mają kontaktu z narkotykami. Łącznie około 20% uczniów uważa, że osoby w ich wieku mogą mieć kontakt z narkotykami.

Wykres. Procent ankietowanych uważających, że osoby w ich wieku mogą mieć kontakt z narkotykami.

18,8% ankietowanej młodzieży zna osobiście kogoś, kto zażywa narkotyki, natomiast 81,2% odpowiedziało, że nie zna nikogo, kto zażywałby narkotyki.

Wykres. *Opinia badanych na temat zażywania narkotyków na terenie szkoły.*

Większość uczniów uważa, że na terenie szkoły nie ma osób, które zażywają narkotyki (78%), natomiast 22% badanych sądzi, że w szkole są uczniowie, którzy biorą narkotyki.

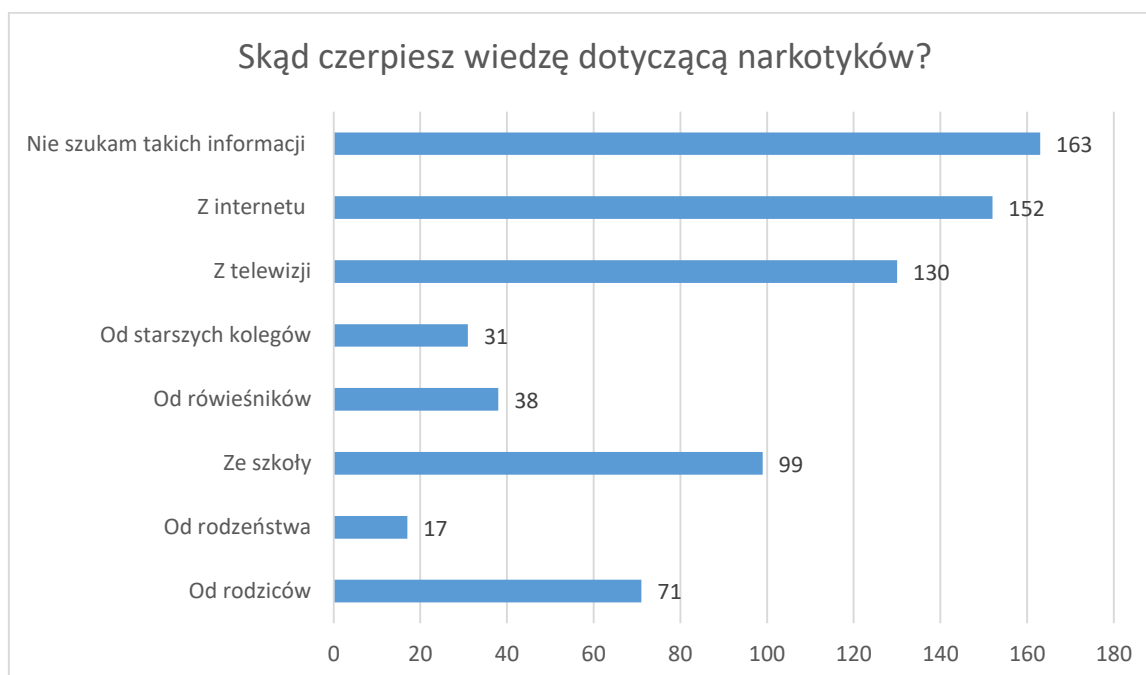
6,3% wszystkich badanych uczniów przyznało w ankiecie, że zażywało narkotyki. Zapytani o to, jakie to były narkotyki trudno było doszukać się odpowiedzi, którą można by uznać za poważną. Większość uczniów odpowiadała w sposób ironiczny.

Badani odpowiedzieli również na pytanie dotyczące wiedzy na temat skutków zażywania poszczególnych narkotyków. 33,4% przyznało, że ma na ten temat jedynie ogólną wiedzę, 25,1%, że nie zna skutków zażywania narkotyków, a 24,1% że ma niewielką wiedzę na ten temat.

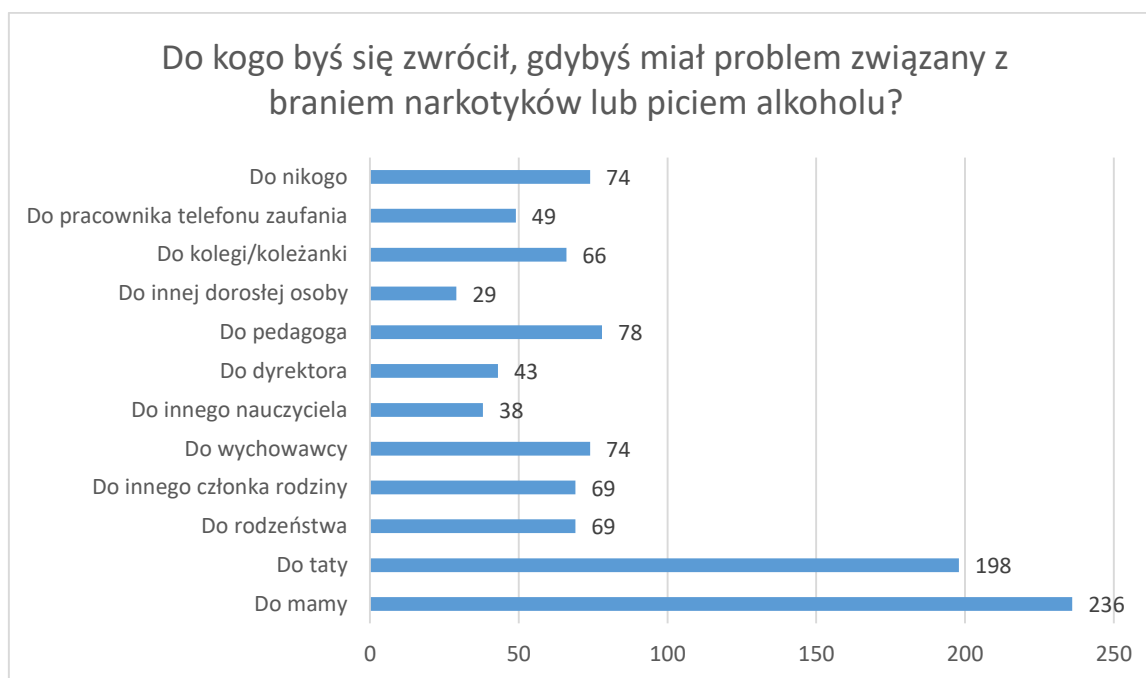
Wykres. Deklarowana wiedza na temat skutków zażycia poszczególnych narkotyków.

Wiedzę na temat narkotyków młodzież czerpie głównie z Internetu (152 wskazania) oraz telewizji (130 wskazań). 163 osoby zadeklarowały, że nie szukają takich informacji.

Wykres. Deklarowane przez młodzież źródła wiedzy na temat narkotyków.

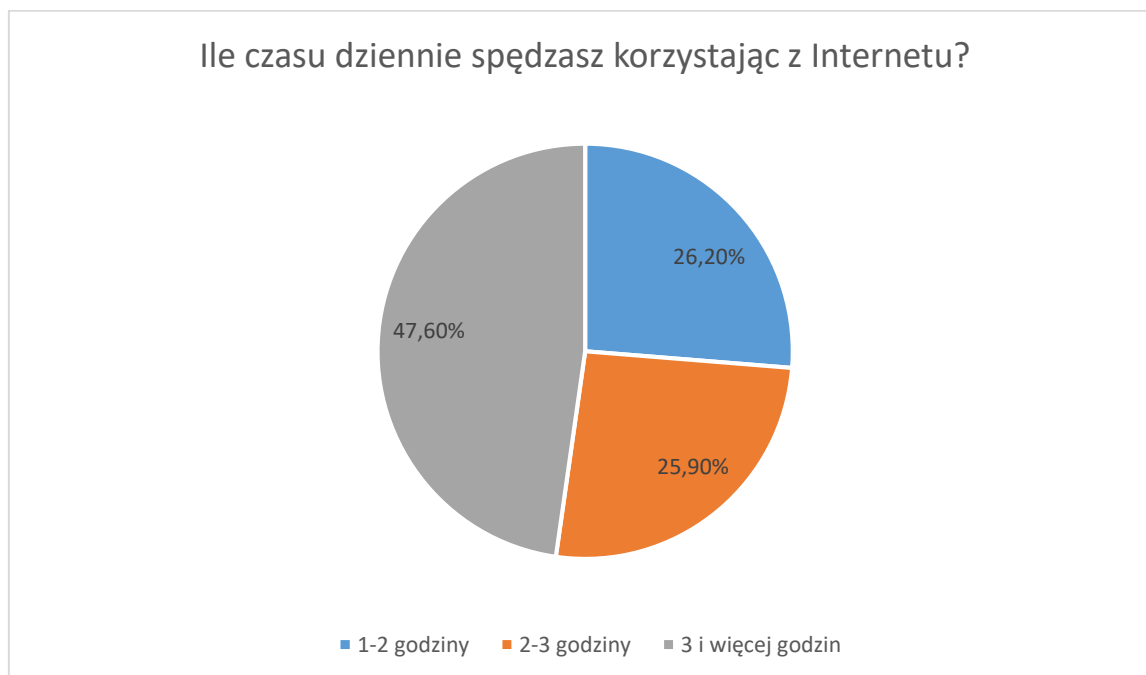
Młodzież, która miałaby problem z braniem substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki) w największym stopniu zwróciłaby się do mamy (236 wskazań) oraz do taty (198 wskazań).

Wykres. Wybory młodzieży z gminy Lesko dotyczące osoby, do której zgłosiliby się z problemem z braniem narkotyków lub piciem alkoholu.

Zagrożenia związane z nowymi technologiami

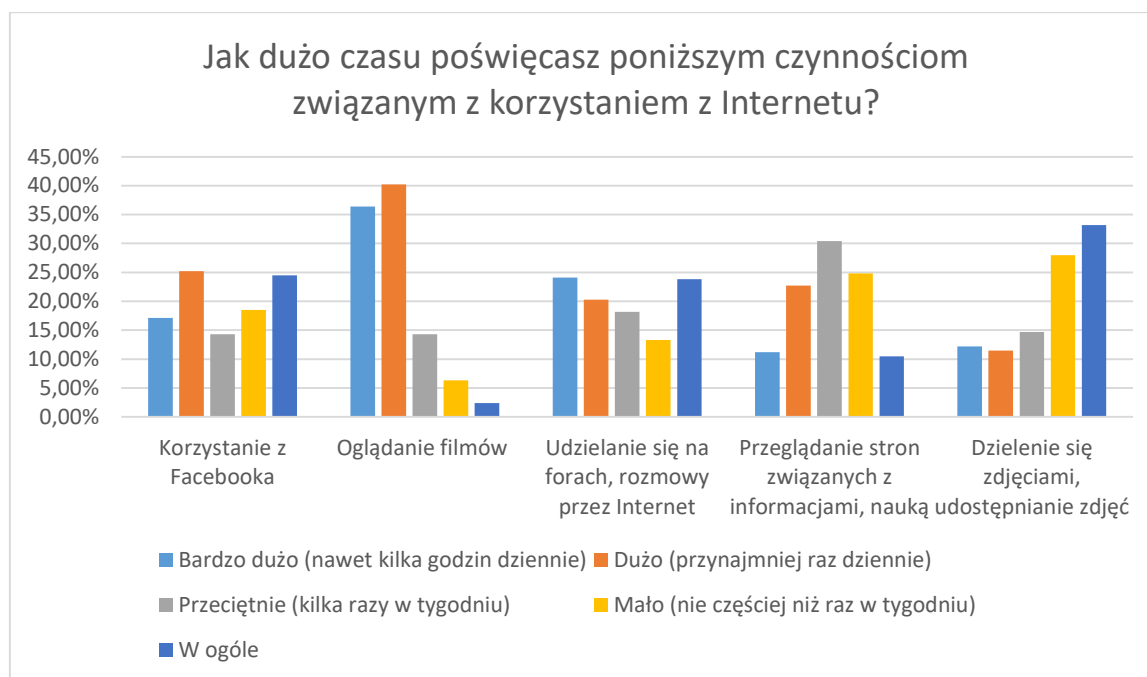
Ankietę dotyczącą nowych technologii oraz związanych z nimi zagrożeń wypełniło 286 osób, w tym 43% kobiet i 57% mężczyzn. Średnia wieku respondentów to 13,11 lat.

Wykres. Ilość czasu spędzanego dziennie w Internecie przez młodzież z gminy Lesko.

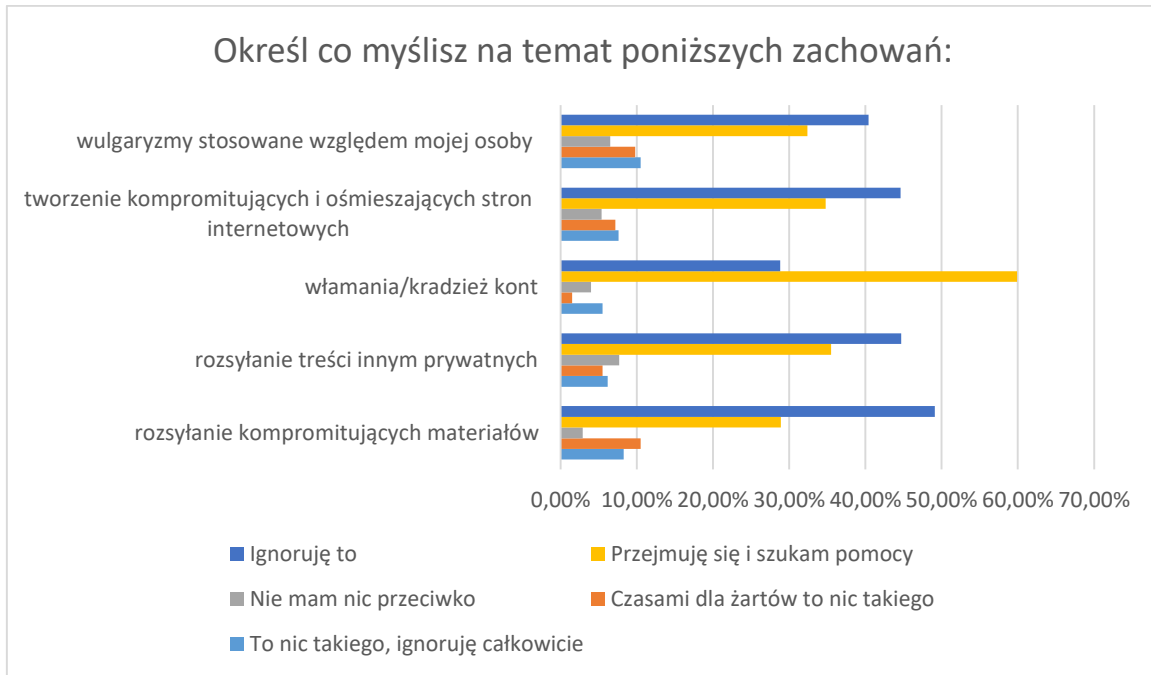
Niemal połowa uczniów (47,6%) spędza dziennie w Internecie ponad trzy godziny.

Zapytano również o to, jakim czynnościom w Internecie poświęcają najwięcej czasu. Poniżej zaprezentowano wyniki. Nawet kilka godzin dziennie młodzież spędza na oglądaniu filmów. Dużą popularnością cieszy się również udzielanie się na forach oraz rozmawianie z różnymi osobami przez Internet.

Wykres. Rozkład czasu poświęcanego czynnościom wykonywanym w Internecie przez młodzież.

Młodzież wyraziła również swoje zdanie na temat zachowań, z którymi można się zetknąć w świecie wirtualnym. Najczęściej młodzież ignoruje takie zachowania jak rozsyłanie kompromitujących materiałów, treści prywatnych, tworzenie kompromitujących i ośmieszających stron internetowych oraz wulgaryzmy stosowane względem siebie. Okazało się, że zachowaniem, którym młodzież się najbardziej przejmuje i szuka pomocy są włamanie i kradzież kont.

Wykres. Zdanie młodzieży na temat zachowań w Internecie.

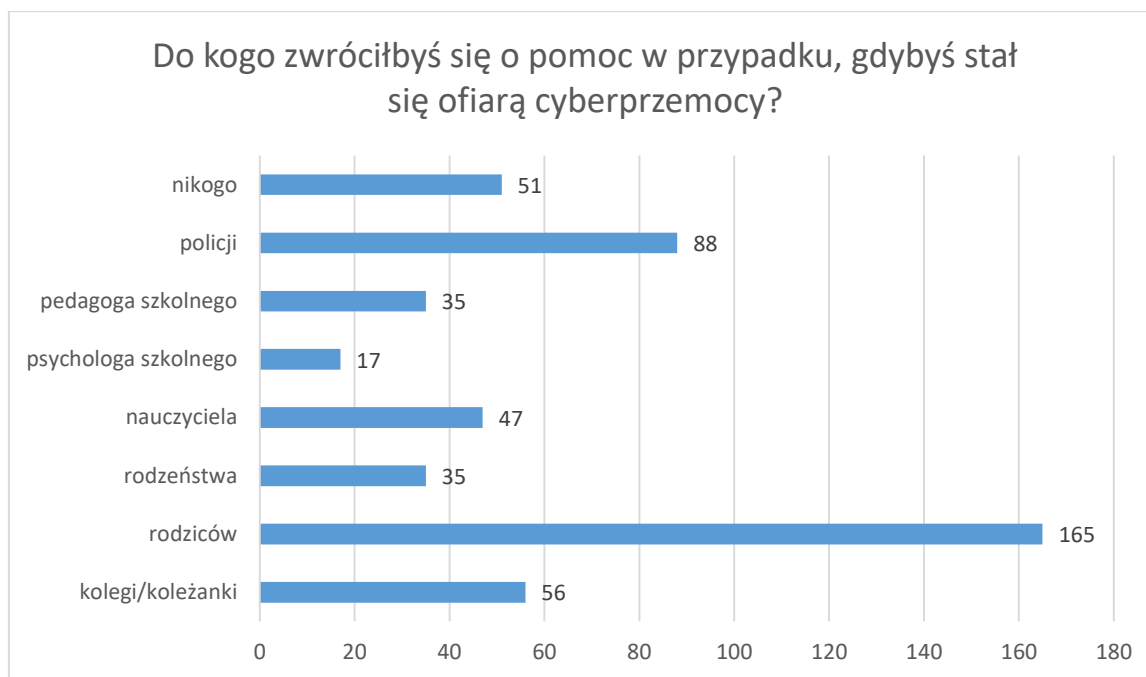
Osobiste doświadczenia młodzieży wskazują na to, że najwięcej osób nie spotkało się w Internecie z żadnymi niestosownymi zachowaniami (107 osób). Natomiast młodzież mająca nieprzyjemne doświadczenia z korzystaniem z Internetu najczęściej spotykała się z wulgaryzmami stosowanymi względem swojej osoby (98 osób), ośmieszaniem (99 osób), włamaniem/kradzieżą kont (79 osób) i poniżaniem (73 osoby).

Wykres. Skala zetknięcia się przez młodzież z różnymi zachowaniami w Internecie.

W przypadku stania się ofiarą cyberprzemocy 165 osób ankietowanych zwróciłoby się o pomoc do rodziców, 88 osób do policji. Najmniej uczniów wybrałoby psychologa szkolnego (17 uczniów). Niepokojące jest to, że 51 osób nie zwróciłoby się o pomoc w ogóle.

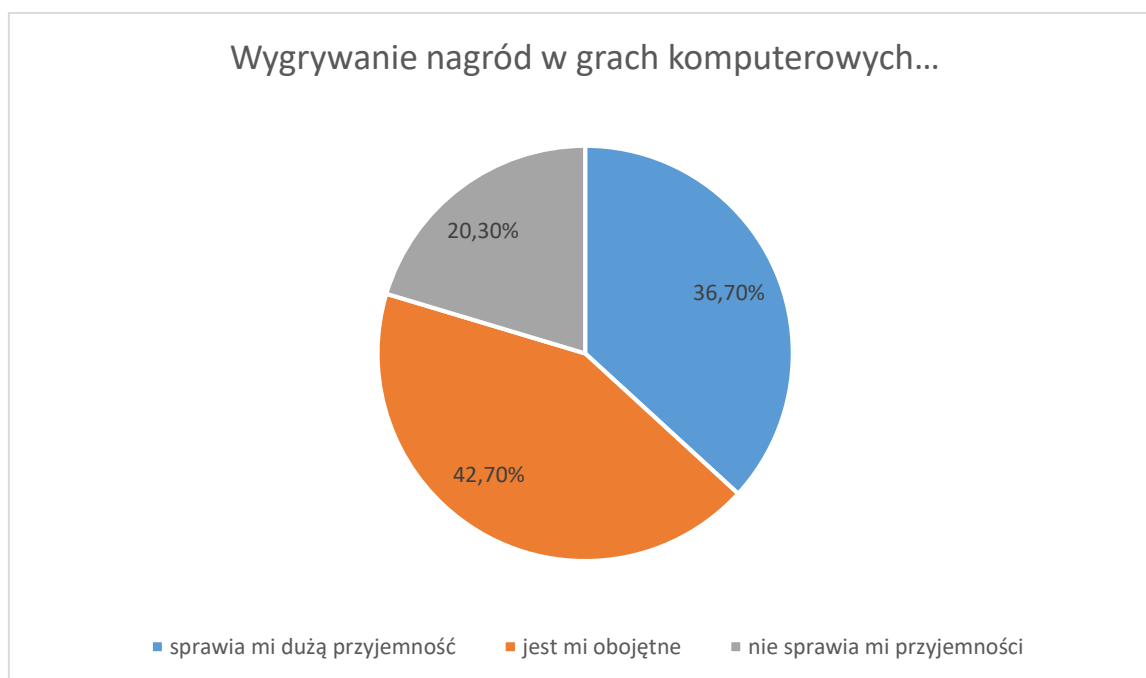

Wykres. Osoby, do których młodzież zwróciłaby się o pomoc w przypadku bycia ofiarą cyberprzemocy.

52,4% ankietowanych przyznało, że zdarzyło się, że wbrew ich woli wykonano im film lub zdjęcie, 27,9% zaprzeczyło by taka sytuacja miała miejsce, natomiast 19,6% nie przypomina sobie takich sytuacji.

Aż 58,7% ankietowanych nie słyszało o serwisach internetowych i organizacjach, które udzielają pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą. Najbardziej znanymi organizacjami są Sieciaki.pl (26,5%), Kampania społeczna „Dziecko w sieci” (19,1%) oraz Akademia Bezpiecznego Internetu (14,2%). Mniej znane są Fundacja Dzieci Niczyje, Dyżurnet.pl oraz Safer Internet (kolejno 9,8%, 4,9% i 3,4% badanych wskazało te organizacje i portale).

Młodzież przyznała, że zdarzało im się grać z kolegami/koleżankami na pieniądze (29,4%). A wygrywanie w grach komputerowych sprawia przyjemność 36,7% ankietowanych.

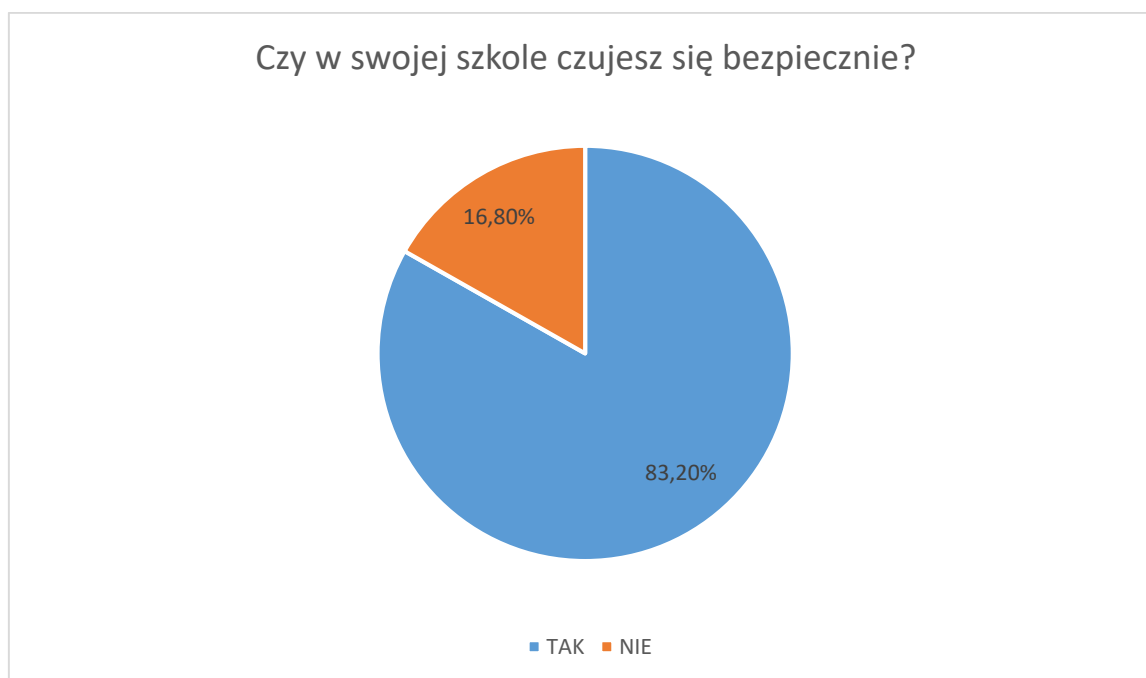

Wykres. *Stosunek ankietowanych do wygrywania nagród w grach komputerowych.*

Do wirtualnych zakupów pieniędzy swoich lub rodziców użyło 42% ankietowanej młodzieży, natomiast 33,2% przyznaje, że założyło się lub grało z koleżanką/kolegą na pieniądze. Przy tym 86% badanej młodzieży deklaruje, że wie czym jest hazard. Dwie trzecie badanych uczniów (66,4%) przyznaje, że gra w gry losowe (zdrapki, automaty do gier).

Zjawisko przemocy w szkole i jej okolicach

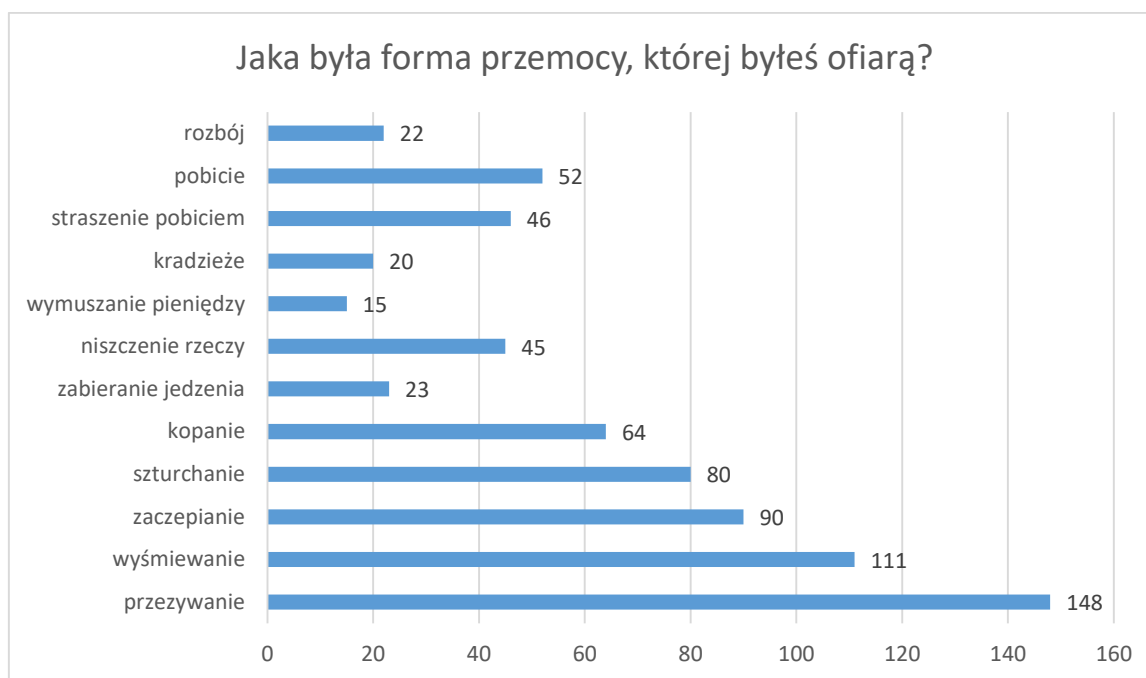
Na temat przemocy w szkole wypowiedziało się 415 uczniów. Z czego 83,2% stwierdziło, że w swojej szkole czuje się bezpiecznie.

Wykres. *Poczucie bezpieczeństwa w szkole deklarowane przez uczniów szkół gminy Lesko.*

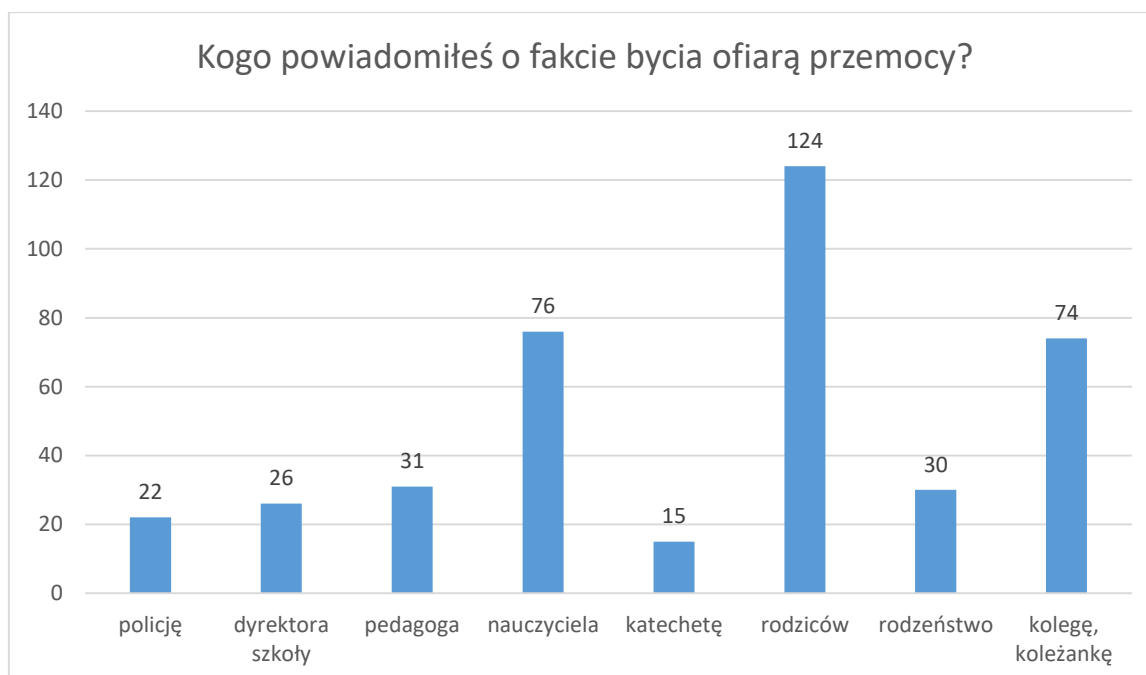
24% uczniów jednocześnie przyznaje, że była ofiarą przemocy domowej w szkole lub w okolicy szkoły. 56,7% uważa, że nie było ofiarą przemocy, natomiast 19,3% nie pamięta takiej sytuacji.

Młodzież zapytana o formę przemocy, jaka była względem nich stosowana najczęściej wybierała przezywanie, wyśmiewanie, zaczepianie i szturchanie. Można zatem uznać, że są to najczęstsze formy przemocy w szkołach w gminie Lesko.

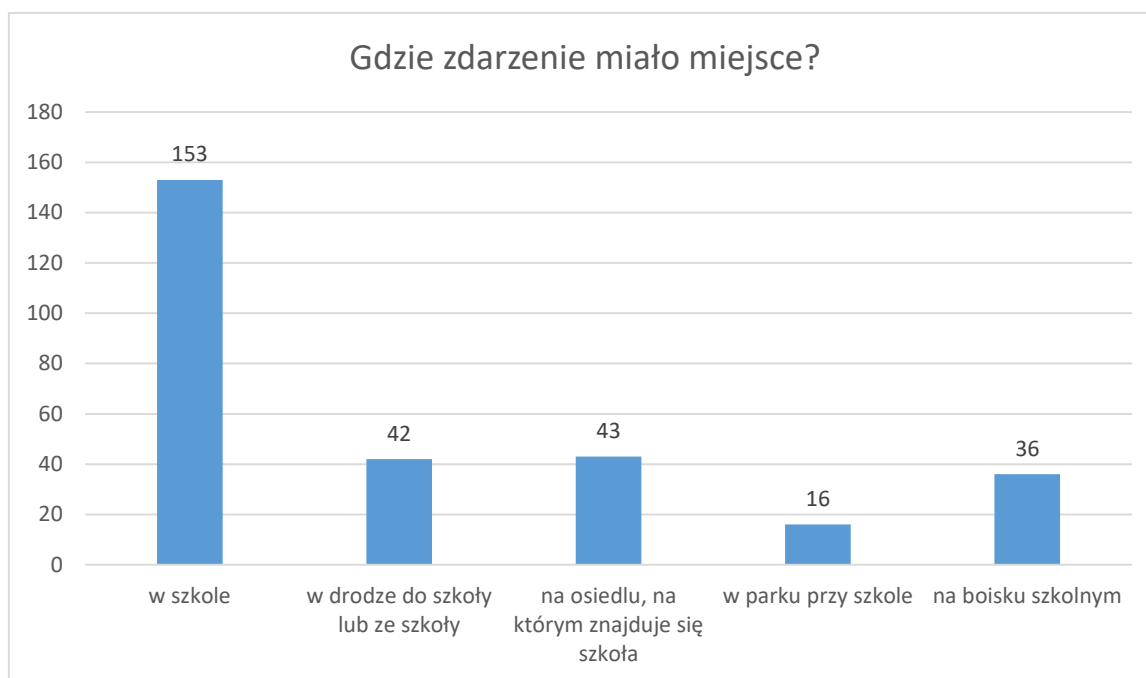
Wykres. *Formy przemocy doświadczanej przez badanych uczniów w szkołach.*

56,7% odpowiedziało, że nie powiadomiło nikogo o fakcie bycia ofiarą przemocy w szkole lub w jej okolicach. 43,3% zadeklarowało, że zgłosiło ten fakt. Najczęściej wskazywano, że powiadomieni zostali rodzice, nauczyciele oraz koledzy/koleżanki (kolejno 124, 76 oraz 74 wskazań).

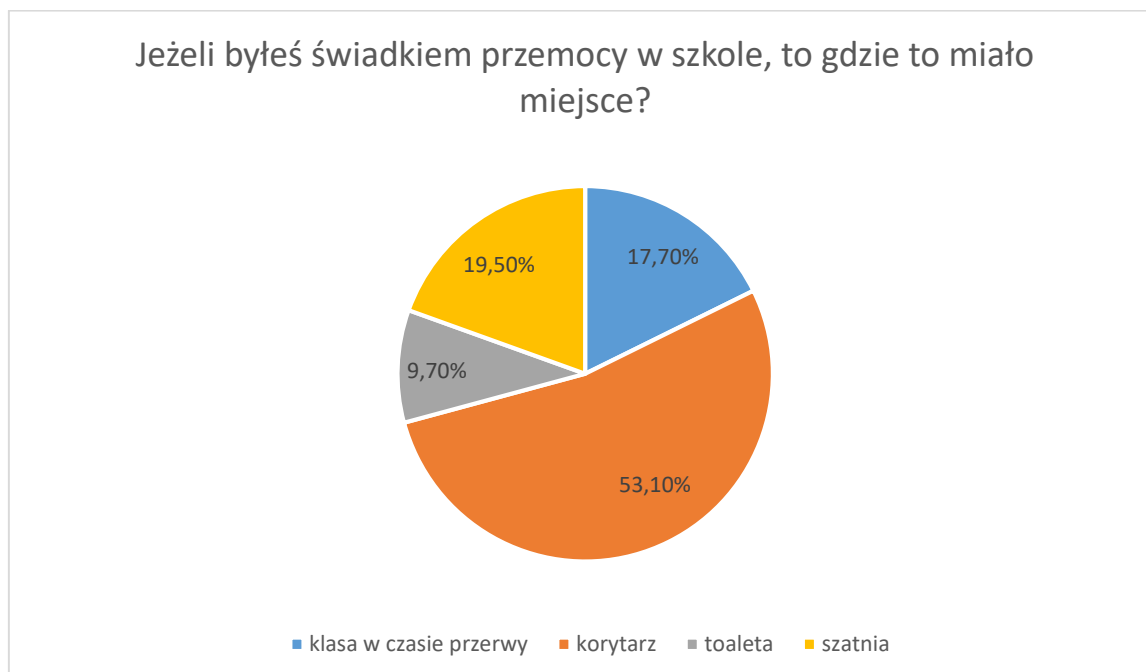
Wykres. *Powiadomienia o byciu ofiarą przemocy domowej.*

Przemoc w szkole ma miejsce najczęściej w samej szkole (153 wskazania).

Wykres. Najczęstsze miejsca, gdzie dochodzi do przemocy w szkołach na terenie gminy Lesko.

33,2 % ankietowanych uczniów przyznaje, że było świadkiem przemocy w szkole. 34,8% nie było świadkiem przemocy, natomiast aż 32% nie pamięta takiej sytuacji. Najczęściej te akty przemocy miały miejsce na korytarzu (53,1%).

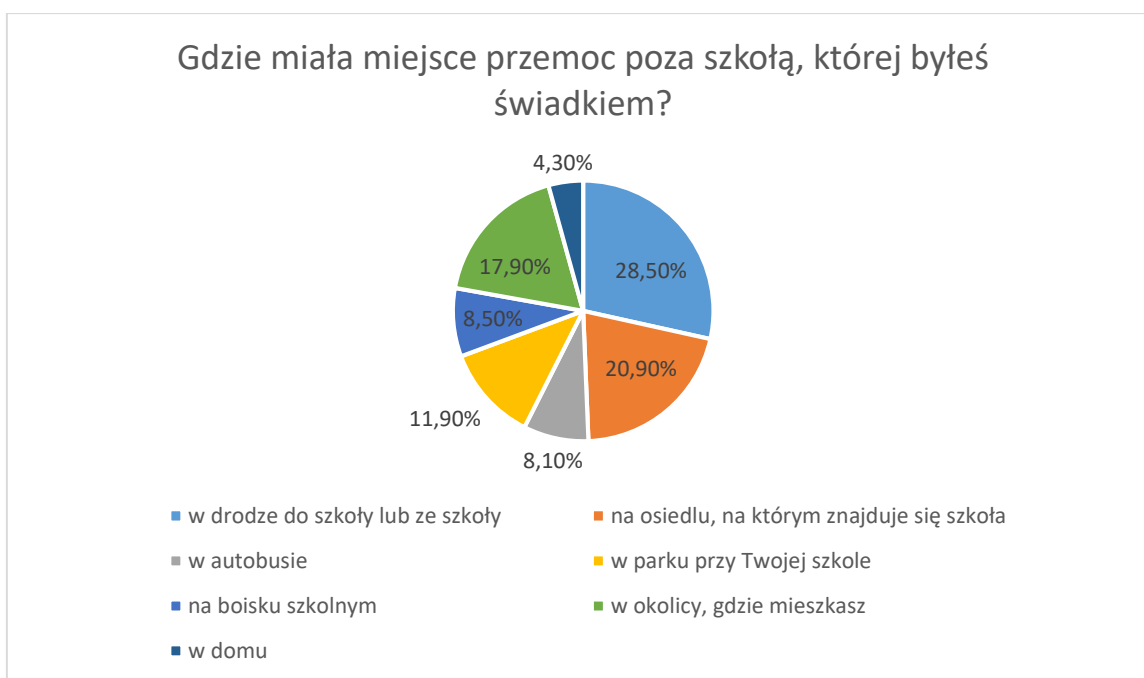

Wykres. Miejsce przemocy w szkole, której świadkami byli badani uczniowie.

Zdecydowana większość uczniów ocenia, że w szkole rzadko i bardzo rzadko dzieje się coś złego (kolejno 39,7% oraz 35,4% uczniów tak uważa). W opinii 18,6% badanych złe rzeczy

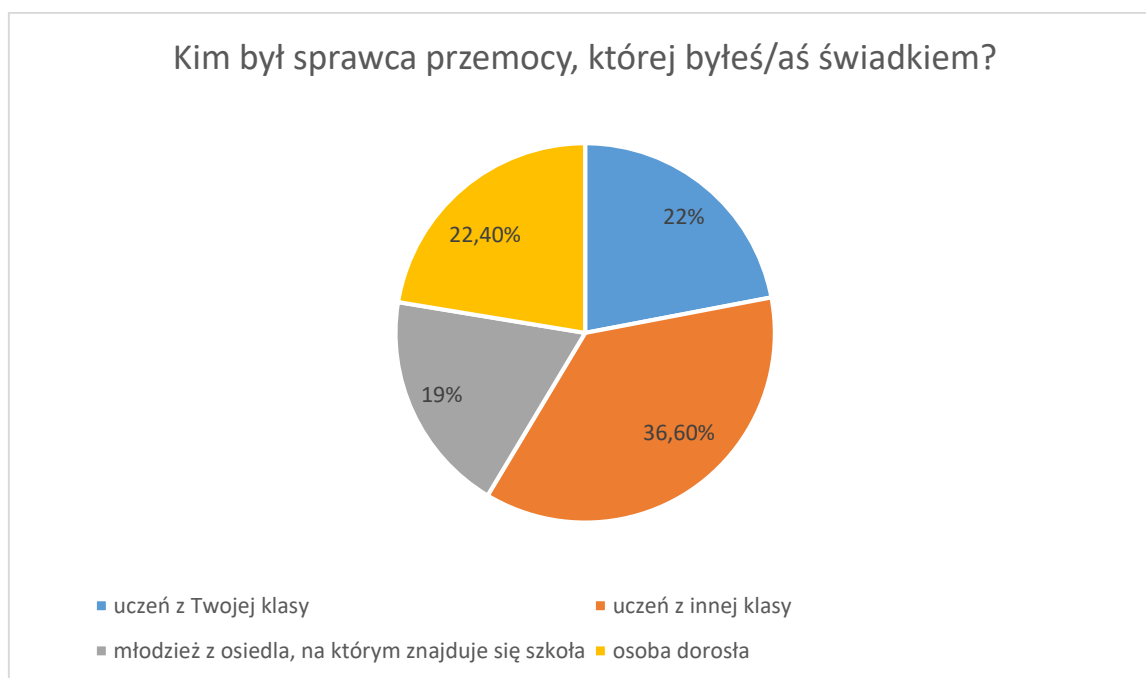
dzieją się często, a bardzo często uważa jedynie 6,3% uczniów. Najczęściej owe złe rzeczy dzieją się podczas przerw (61,8%) i po lekcjach (29,4%), zdecydowanie rzadziej w czasie popołudniowych zajęć (6,5%) oraz zajęć porannych (2,4%).

36,6% uczniów było świadkiem przemocy poza szkołą. 41% deklaruje, że nie było świadkiem przemocy poza szkołą, a 22,4% nie pamięta takiej sytuacji. Takie sytuacje miały miejsce głównie w drodze do lub ze szkoły oraz na osiedlu na którym znajduje się szkoła (kolejno 28,5% oraz 20,9%).

Wykres. Miejsca występowania przemocy poza szkołą, której świadkiem byli uczniowie szkół z gminy Lesko.

Sprawca przemocy był znany 34,6% uczniów, 24,2% uczniów nie znało sprawcy, a największy odsetek nie był świadkiem takiej sytuacji (41,1%). Najczęściej sprawcą przemocy był uczeń z innej klasy (36,6%).

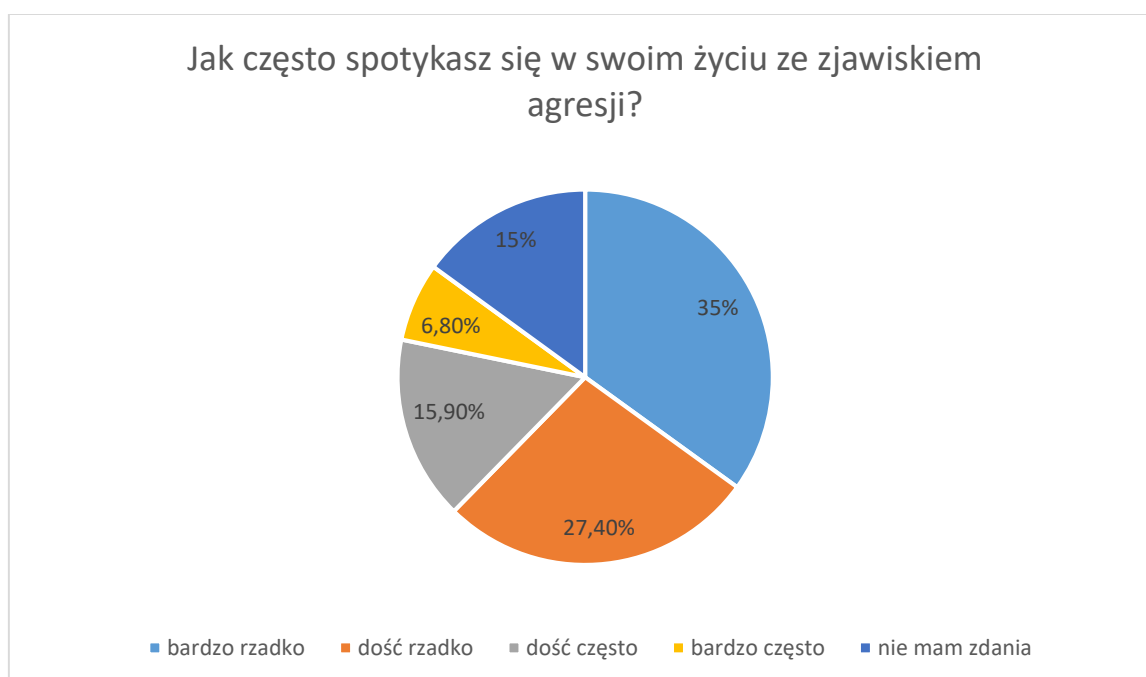

Wykres. Tożsamość sprawców przemocy, której świadkiem była młodzież szkolna z gminy Lesko.

Przemoc domowa w rodzinach uczniów

W ankiecie dotyczącej atmosfery w domu uczniów wzięło udział 341 osób, w tym 39,7% kobiet oraz 60,3% mężczyzn. Średnia wieku ankietowanych wyniosła 13,11 lat.

Młodzież odpowiedziała na pytanie o to, jak często spotyka się ze zjawiskiem agresji w swoim życiu. 35% badanych uczniów z gminy Lesko odpowiedziało, że bardzo rzadko.

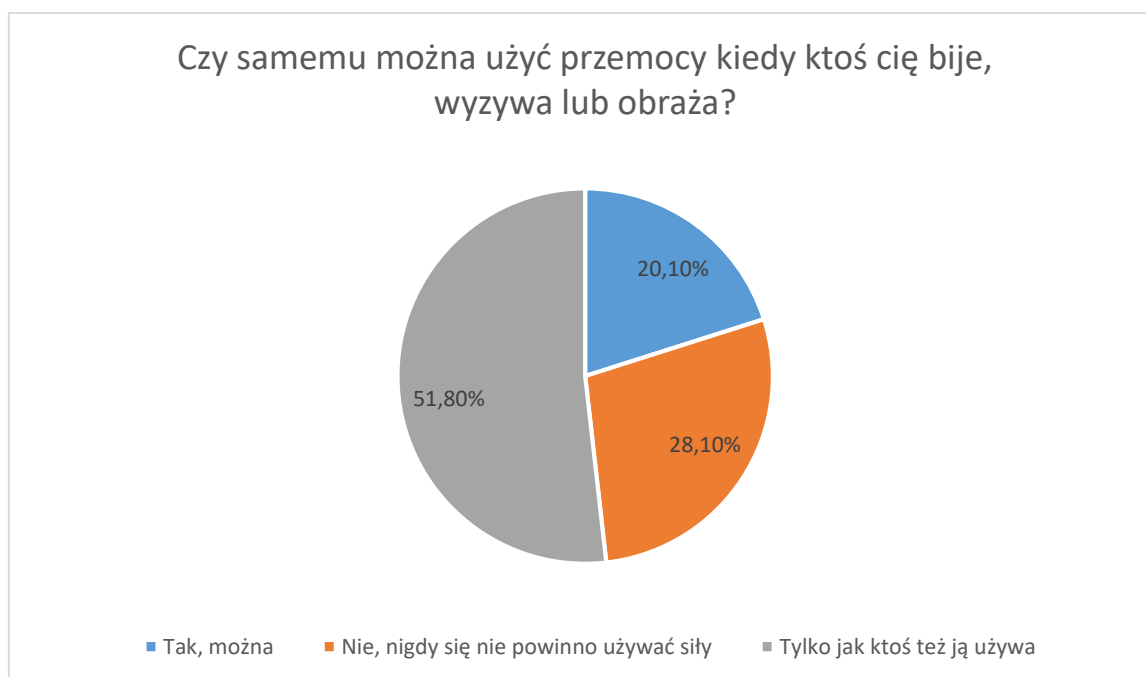

Wykres. Częstotliwość doświadczania agresji w swoim życiu przez młodzież.

Młodzież została zapytana o formy agresji z jakimi się spotyka. Codziennie 80,2% młodzieży nie spotyka się z żadną z form agresji, 6,9% z codziennymi krzykami, 2,6% z brakiem zainteresowania dla swoich problemów, 2,6% z wyzwiskami. Częściej niż raz w tygodniu 71,1% młodzieży nie doświadcza żadnej z form agresji, 6,2% krzyków, 4,3% wyzwisk, 2,8% zakazów, 2,4% szarpania. Raz w tygodniu 68% młodzieży nie doświadcza żadnej z form agresji, 5% doświadcza bicia, 4,5% krzyków, po 4,1% wyzwisk i zakazów oraz 3,6% szarpania. Rzadziej 62,7% nie doświadcza agresji, 5,9% krzyków, 9,2% zakazów, po 4,4% bicia i braku czasu, 2,6% wyzwisk.

18,2% ankietowanej młodzieży odpowiedziała, że oni lub ktoś z ich rodziny doświadczył którejś z form przemocy. 77,4% zaprzeczyło, by taka sytuacja miała miejsce, a 1,5% odpowiedziało, że nie wie o takiej sytuacji.

W ankiecie zawarto pytanie dotyczące tego, czy można agresją odpowiedzieć na agresję. 51,8% badanych uznało, że można odpowiedzieć agresją w przypadku, kiedy ktoś inny też jej używa.

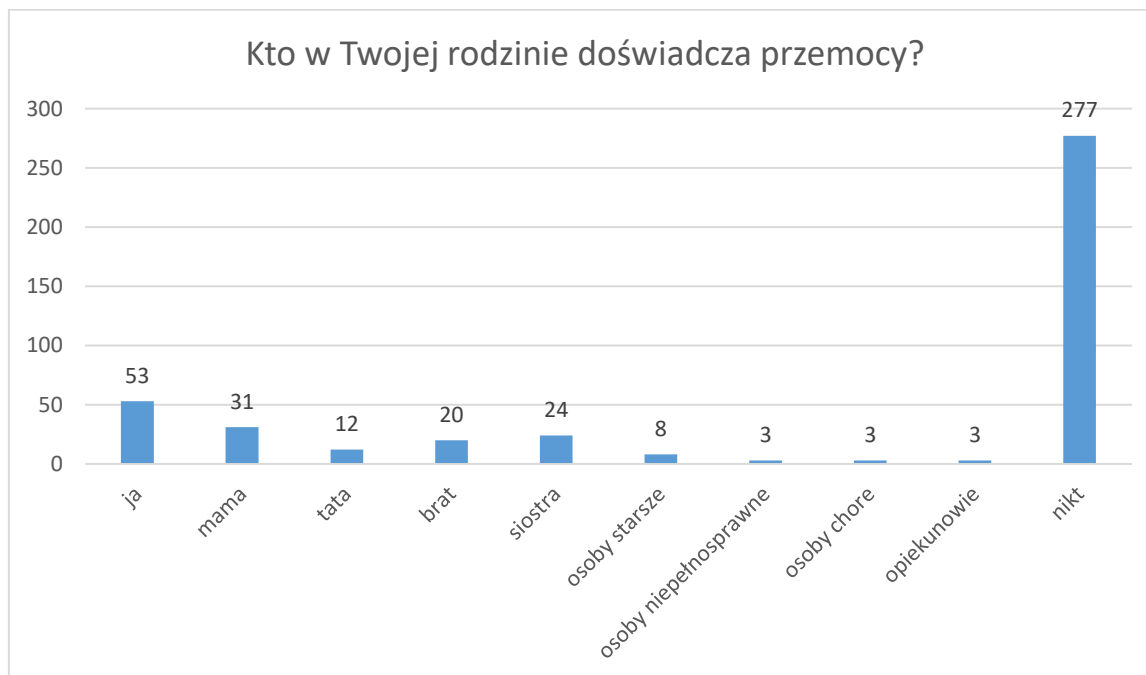
Wykres. *Opinia młodzieży o użyciu siły w stosunku do kogoś, kto jest agresywny.*

W przypadku, gdyby w domu ucznia działo się coś złego, bądź gdyby ktoś go skrzywdził, to najczęściej zwrócono by się o pomoc do nauczyciela (240 wskazań), policji (221 wyborów), katechetę (192 wskazania), rodzinę (183 wskazania), pedagoga (171 wyborów), 150 wyborów padło na rodzeństwo. Najmniej osób wskazało kolegę, koleżankę (81) oraz dyrektora szkoły (40).

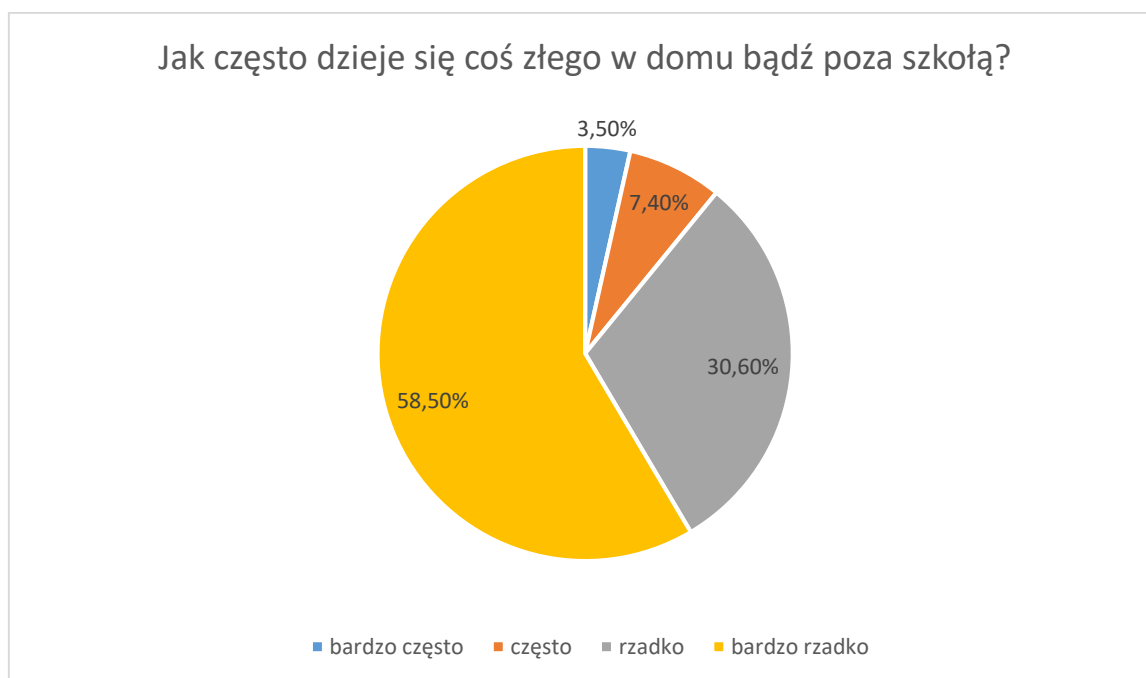
92,8% badanej młodzieży z gminy Lesko zadeklarowała, że wiedzą gdzie szukać pomocy w trudnych sytuacjach. Zapytani o to, czy byli świadkami przemocy w domu lub w jego okolicy, 21,2% uczniów przyznało, że tak, 53,5% zaprzeczyło, a 25,3% odparło, że nie pamięta.

W rodzinach uczniów najczęściej ofiarą przemocy są oni sami (53 osoby wybrały tę odpowiedź).

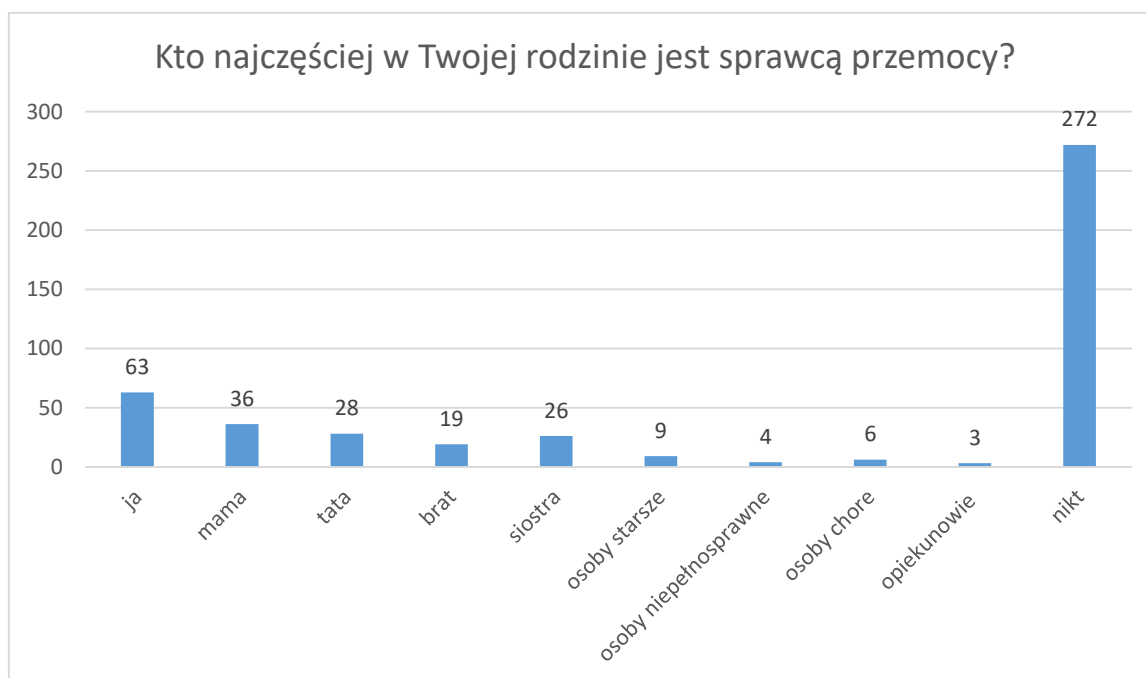
Wykres. Ofiary przemocy w domach uczniów szkół gminy Lesko.

58,5% uczniów przyznało, że w domu i poza szkołą bardzo rzadko dzieje się coś złego.

Wykres. Częstość występowania czegoś złego w domu uczniów w domu i poza szkołą.

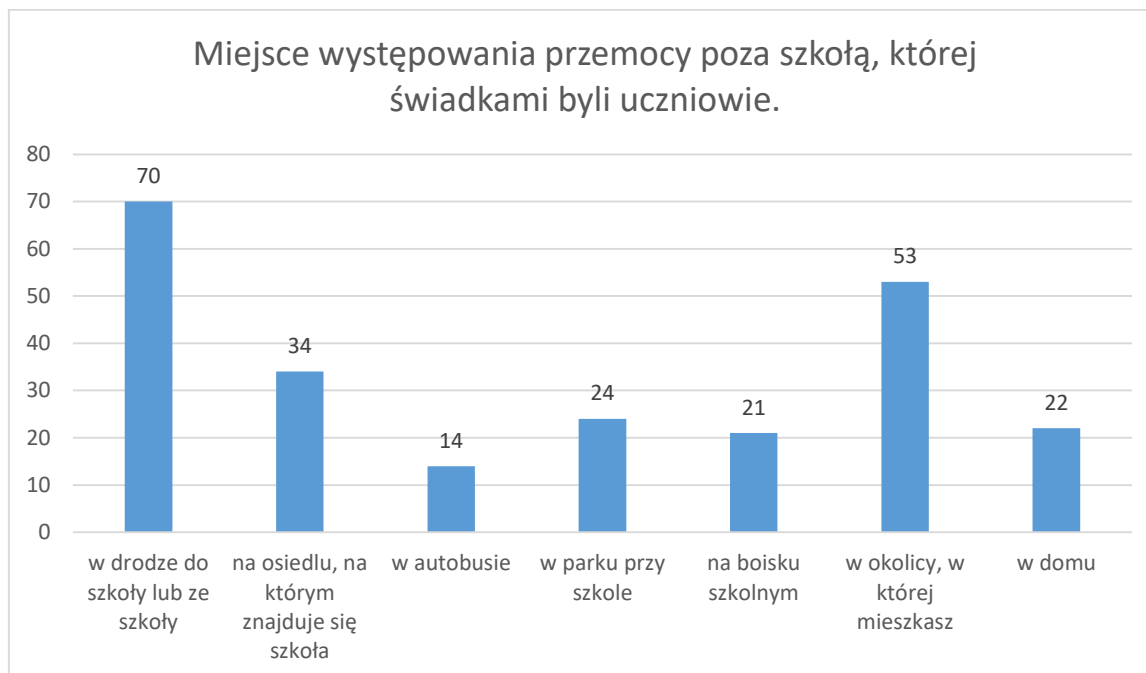
Najczęściej w rodzinach uczniów sprawcą przemocy domowej są sami uczniowie (63 osoby wskazały na siebie).

Wykres. Sprawcy przemocy w rodzinach uczniów szkół gminy Lesko.

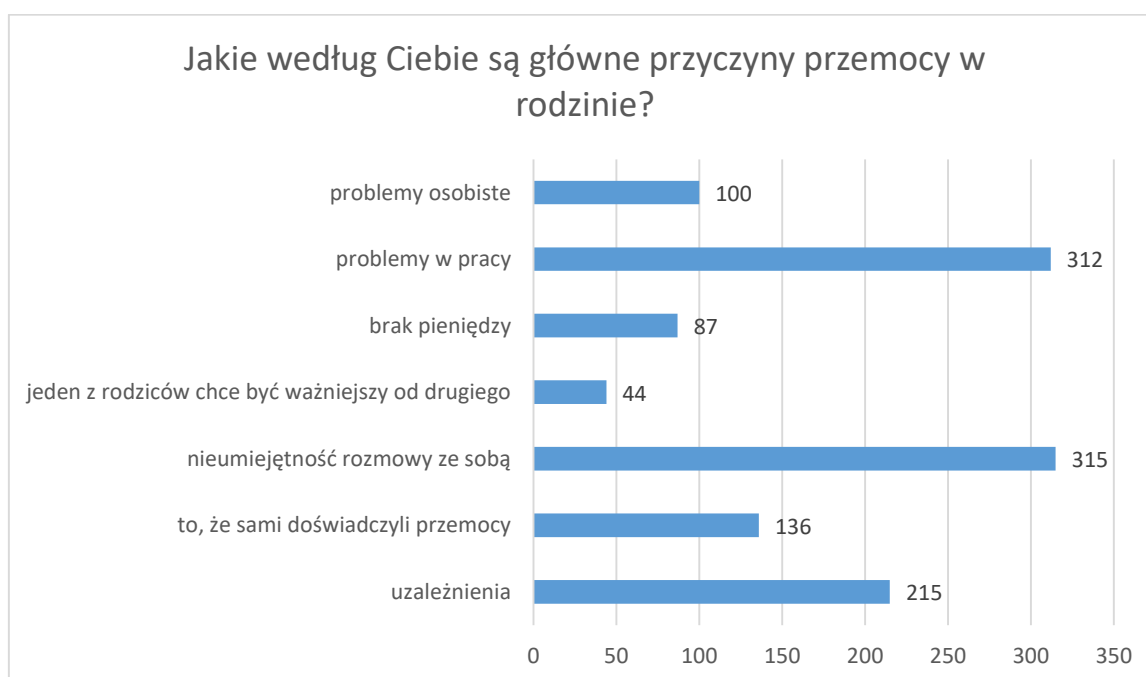
45,3% ankieterowanych uczniów odpowiedziało, że było świadkiem przemocy poza szkołą. 31,2% młodzieży odpowiedziało, że nie było świadkiem takich sytuacji, a 23,5% odpowiedziało, że nie pamięta.

Najwięcej świadków przemocy poza szkołą wskazało na drogę do szkoły lub ze szkoły (70 osób) oraz na okolicę, w której mieszkają uczniowie (53 osoby wybrały tę odpowiedź).

Wykres. Miejsca występowania przemocy, której świadkami była młodzież szkolna.

Według młodych ludzi, mieszkających na terenie gminy Lesko najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie jest nieumiejętność rozmawiania ze sobą (315 odpowiedzi), problemy w pracy (312 osób) i uzależnienia (215).

Wykres. Przyczyny przemocy w rodzinie w opinii młodzieży ze szkół w gminie Lesko.

Zapytano młodzież o to, co według nich jest przemocą. Najwięcej osób ankietowanych wskazało na bicie jako przemoc (275 osób wybrało tę odpowiedź), zastraszanie i groźby (200 wyborów), dotykanie bez zgody, łapanie za włosy i targanie za uszy (185 osób).

Wykres. *Opinia badanej młodzieży na temat tego, które zachowania są przemocą.*

52,9% młodzieży odpowiedziało, że kiedy przemoc dotyczyła innej osoby, to zareagowali oni na tę sytuację. 15,1% odpowiedziało, że nie zareagowało w takiej sytuacji. 32% ankietowanych uczniów szkół odpowiedziało, że nie pamięta czy w takiej sytuacji zareagowało.

Uczniowie zareagowali w takiej sytuacji stając w obronie ofiary (147 osób zadeklarowało taką reakcję), 66 osób powiadomiło osobę dorosłą, a 50 kolegów.

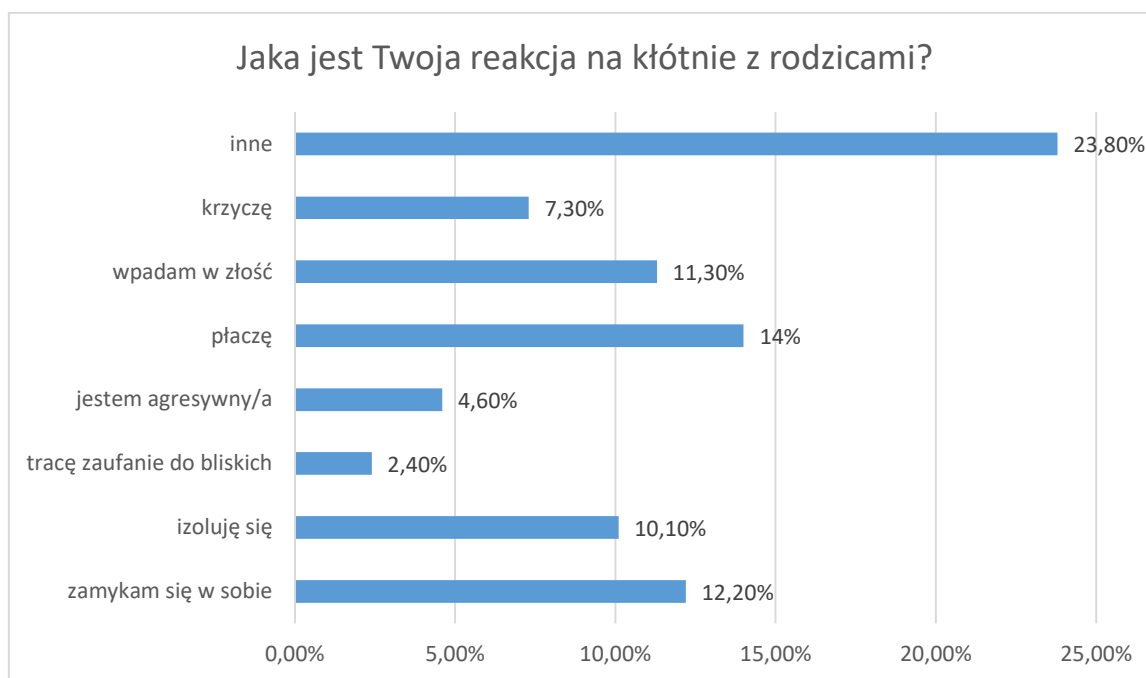

Wykres. Deklarowana reakcja młodzieży, będącej świadkiem przemocy kierowanej do innej osoby.

Dla 56,8% badanej młodzieży odpowiedziało, że przemoc jest wtedy, kiedy mama bije tatę, bo o czymś zapomniał. 31,6% orzekło, że przemoc jest wtedy, kiedy krzyczą na ciebie bo nie odrobiłeś zadania domowego. Dla 11,6% młodzieży przemoc jest wtedy, kiedy rodzice nie chcą pozwolić ci oglądać telewizji do 22.

35,9% młodzieży odpowiedziało, że znało sprawcę przemocy, dla 22,6% sprawca był nieznany, a 41,5% ankietowanych nie było świadkiem sytuacji przemocy.

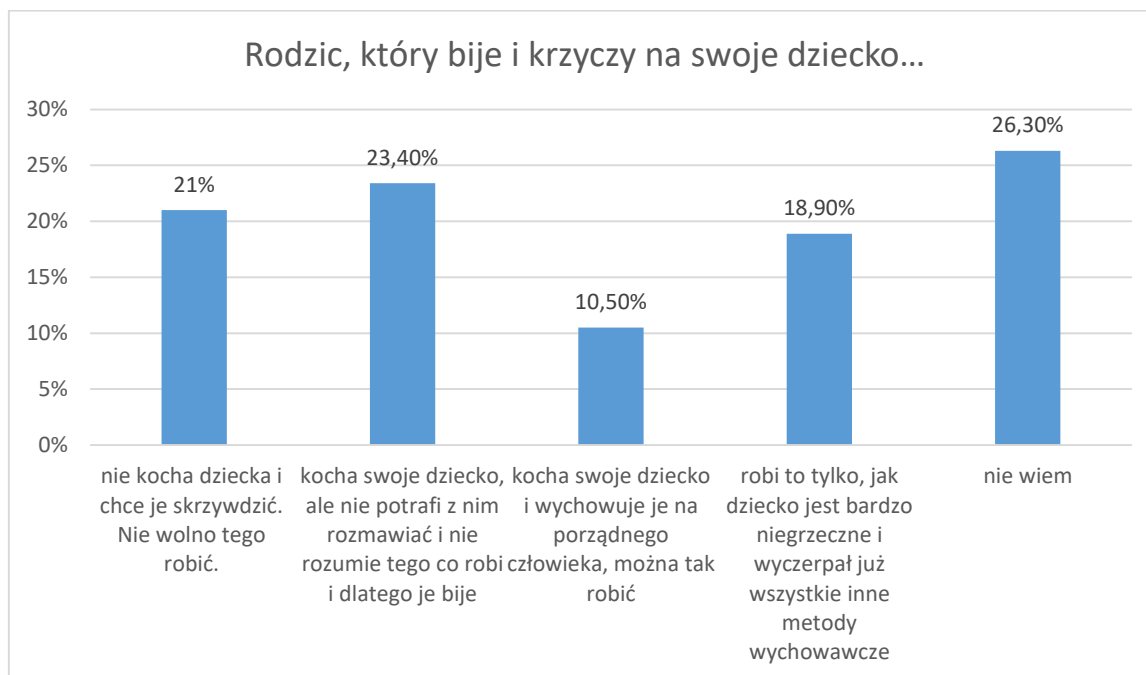
Uczniów szkół na terenie gminy Lesko zapytano również o ich reakcje na kłótnie z rodzicami. Wyniki przedstawia poniższy wykres.

Wykres. Reakcje młodzieży na kłótnie z rodzicami.

Aż 88,8% badanej młodzieży z terenu gminy Lesko odpowiedziało, że czuje się bezpiecznie w swoim domu i poza nim. 11,2% zaprzeczyło, by czuło się bezpiecznie w domu i poza nim.

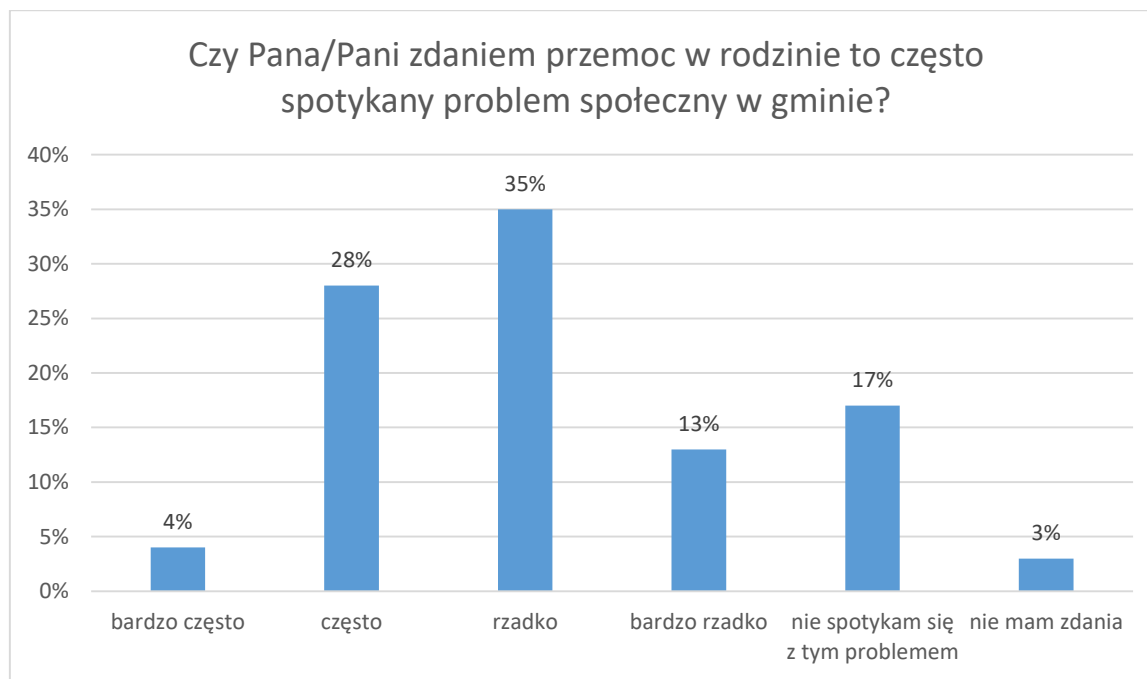
Młodzieży zadano również pytanie o opinię na temat rodziców, którzy biją swoje dzieci. Zdania były podzielone, a poniższy wykres obrazuje rozkład udzielanych opinii.

Wykres. Opinia młodzieży na temat rodziców, którzy biją i krzyczą na swoje dziecko.

Problem przemocy domowej w Gminie Lesko

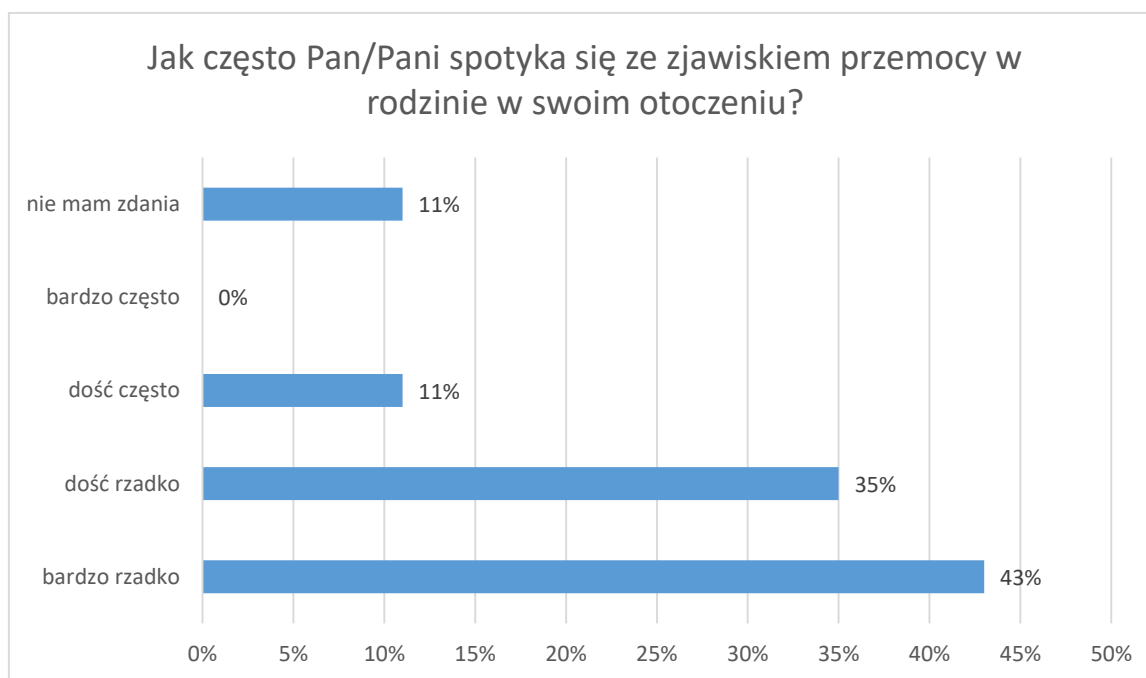
Problem przemocy domowej był wskazywany jako jeden z częściej pojawiających się na terenie gminy. Zapytano badanych dorosłych czy uważają, iż przemoc w rodzinie jest problemem często spotykanym na terenie gminy Lesko.

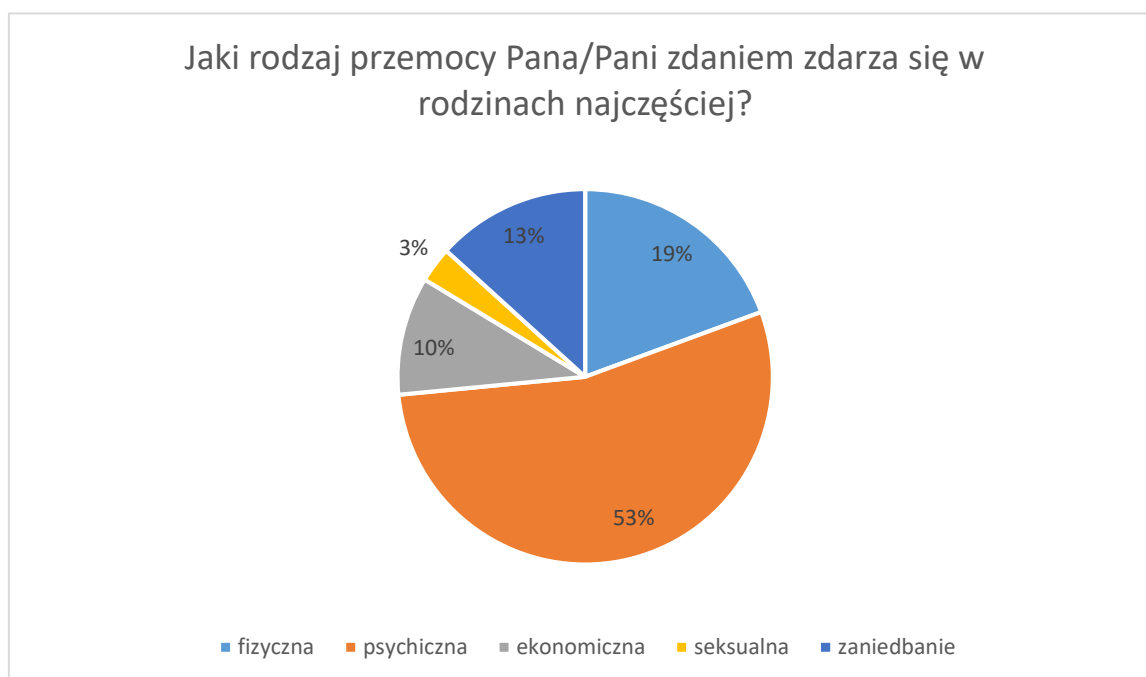
Wykres. Procent respondentów oceniających częstość przemocy w rodzinie jako problemu społecznego gminy.

Najmniejszy odsetek badanych udzielił odpowiedzi skrajnej oceniającej, że przemoc w rodzinie to bardzo często spotykany problem społeczny w Lesku (4%). Podobny procent respondentów ocenił, że w danej kwestii nie ma wyrobionego zdania (3% badanych). Największy odsetek mieszkańców ocenia problem przemocy w rodzinie jako rzadki (35%) oraz częsty (28%). Za bardzo rzadką uważa przemoc w rodzinie 13% ankietowanych, natomiast 17% nie spotyka się z tym problemem.

W swoim otoczeniu 43% badanych bardzo rzadko spotyka się z problemem przemocy w rodzinie, 35% dość rzadko, natomiast dość często 11%. Żaden z badanych nie ocenił skali problemu w swoim otoczeniu jako bardzo częstego. 11% ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

Wykres. Procentowy rozkład opinii respondentów na temat częstości spotykania się w swoim otoczeniu ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

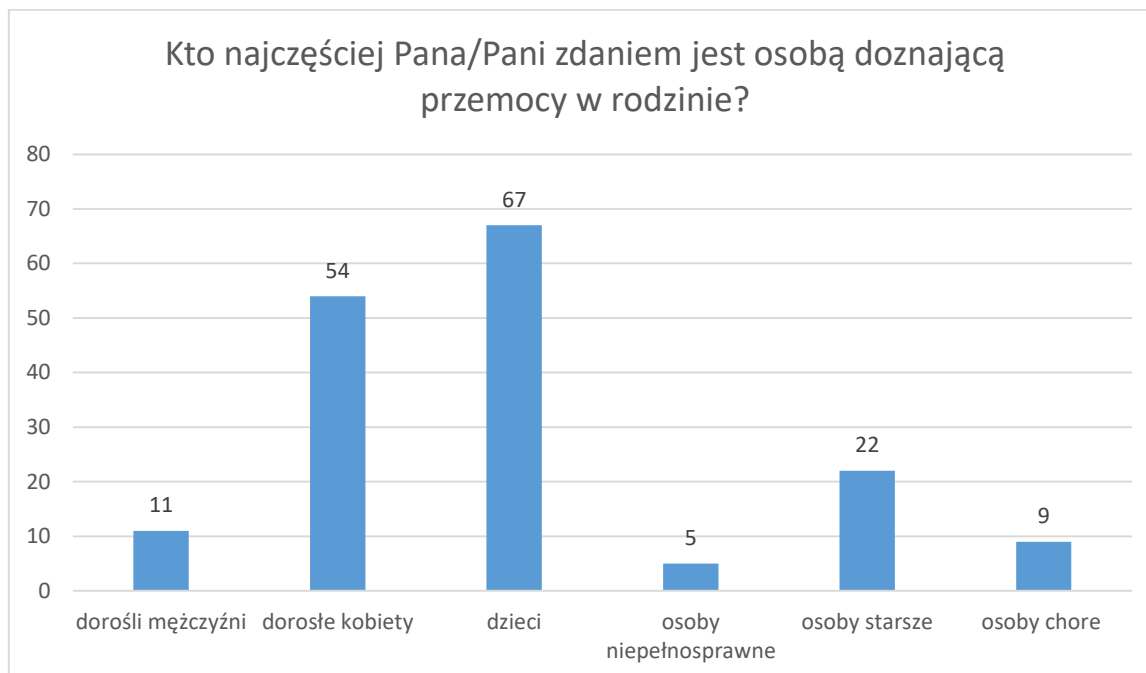

Wykres. Opinia respondentów na temat rodzaju najczęściej występującej przemocy w rodzinie

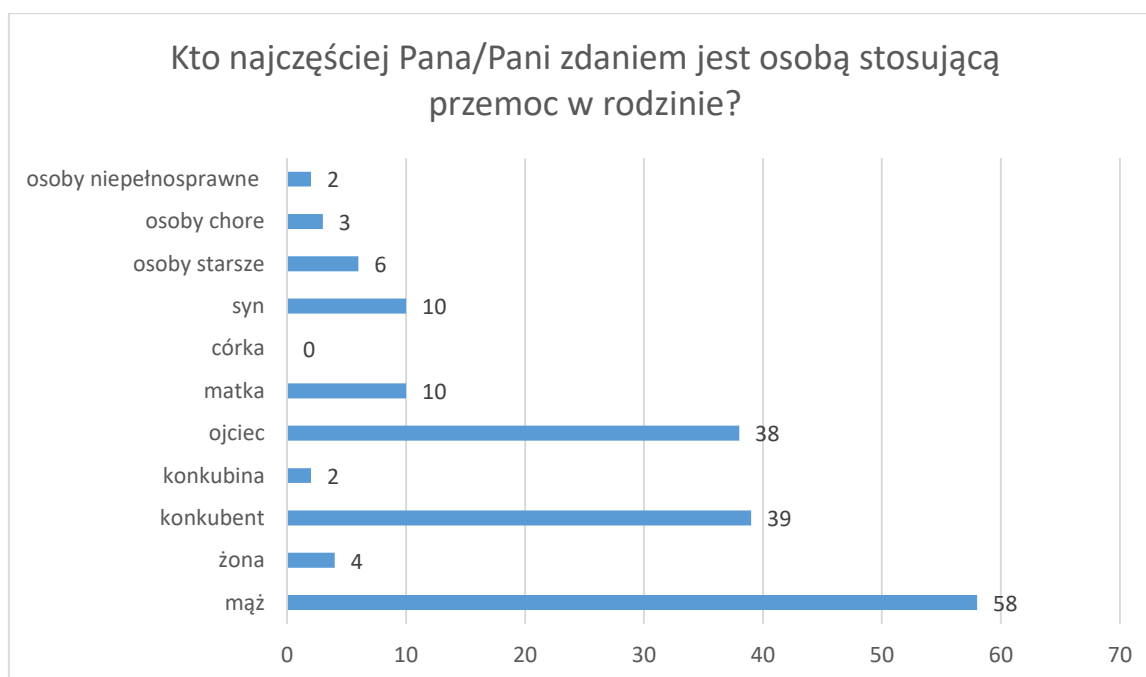
Według badanych najczęściej pojawiającym się rodzajem przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna (53%), natomiast według 19% ankietowanych najczęściej dochodzi do przemocy fizycznej. Porównywalnie często w rodzinach stosuje się przemoc ekonomiczną (10% ankietowanych) oraz zaniedbanie (13% badanych). Najrzadziej wskazywaną była przemoc seksualna (tylko 3% badanych wskazało ten rodzaj przemocy jako najczęstszy).

Badanych zapytano również o to, kto w ich opinii jest najczęściej sprawcą oraz ofiarą przemocy domowej.

Wykres. Liczba badanych wskazujących najczęstsze kategorie ofiar przemocy w rodzinie

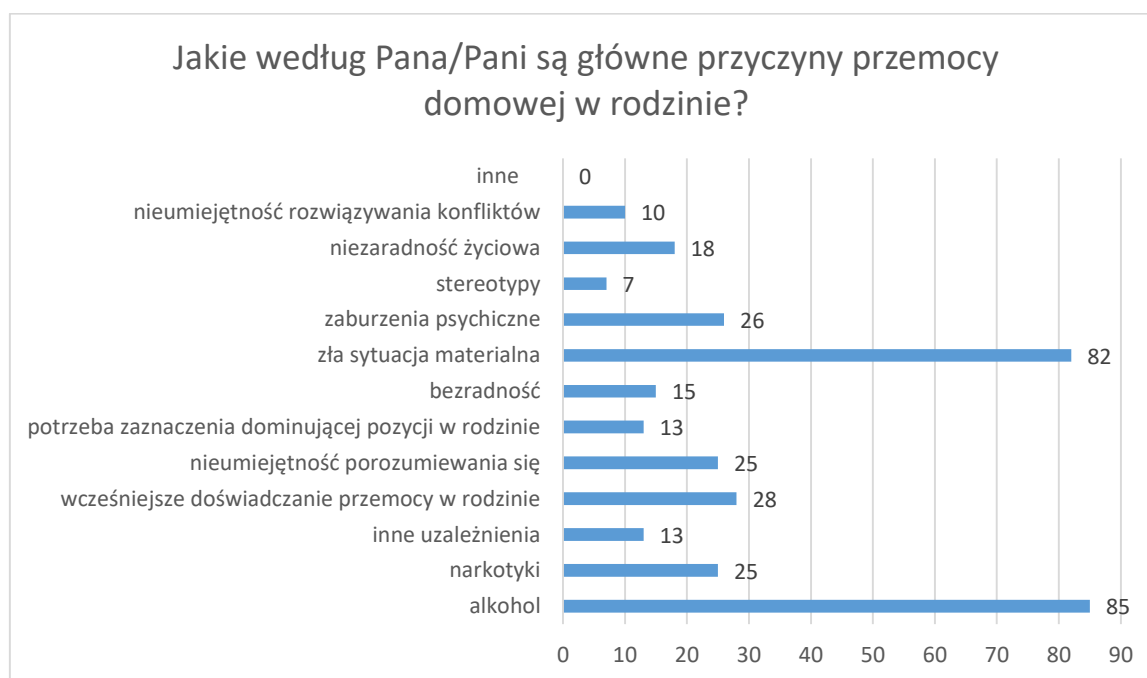
Wykres. Liczba wskazań przez respondentów sprawców przemocy w rodzinie.

Jak wynika z przeprowadzonych badań mieszkańcy Leska uważają, że najczęstszymi ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci (67 wskazań) i kobiety (54 wskazania). 22 osoby wskazały

również osoby starsze jako potencjalne ofiary przemocy w rodzinie. Najrzadziej wskazywano osoby niepełnosprawne jako ofiary przemocy w rodzinie (5 wskazań).

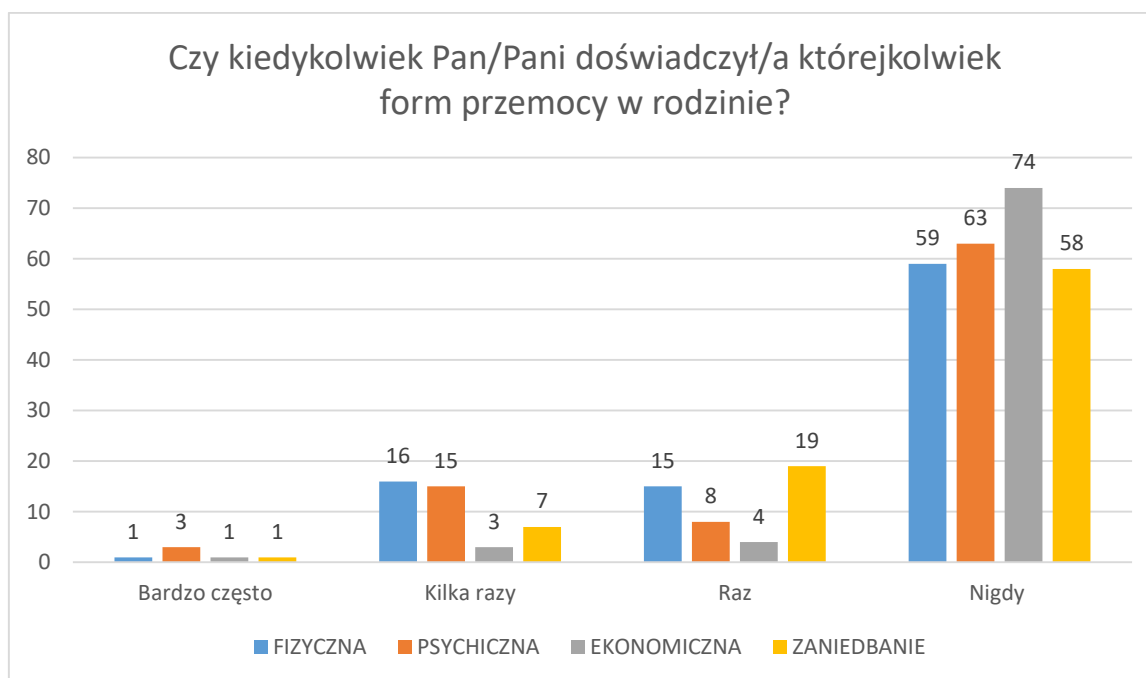
Jeśli chodzi o osoby, które w opinii mieszkańców są najczęściej sprawcami przemocy domowej, to najczęściej wskazywano męża, konkubenta i ojca jako potencjalnych agresorów (kolejno 58, 39 i 38 wskazań).

Ankietowani wypowiedzieli się również na temat tego, jakie według nich są przyczyny przemocy domowej. Najczęściej wskazywaną przyczyną był alkohol (85 wskazań) oraz zła sytuacja materialna rodziny (82 wskazania).

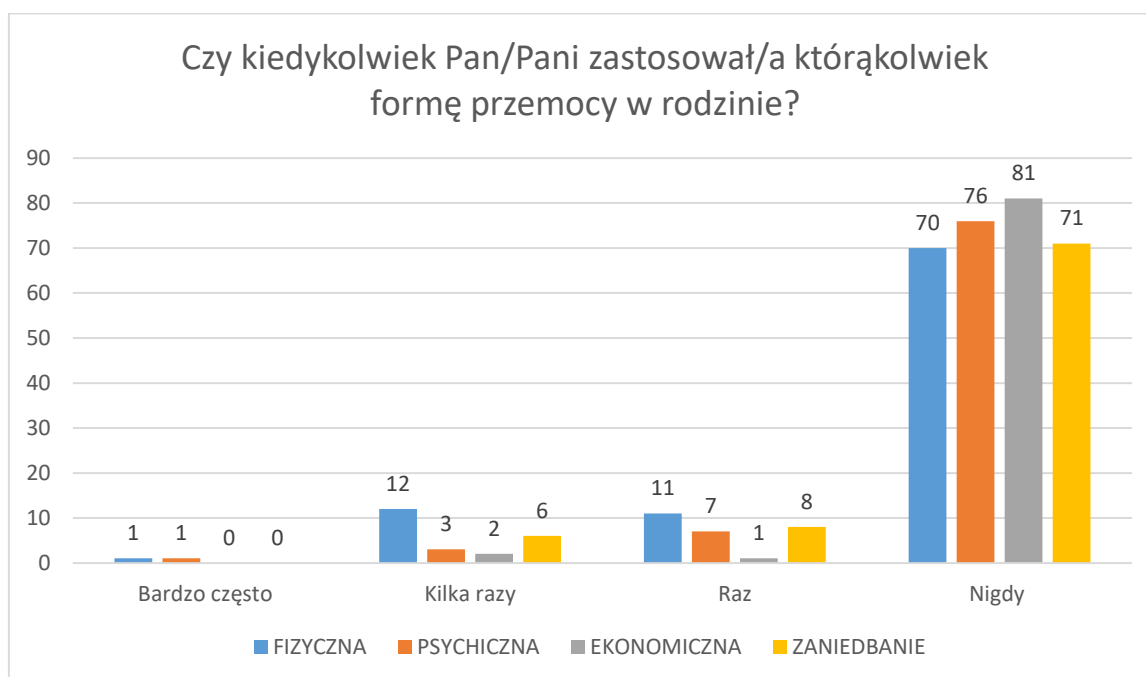

Wykres. *Opinia mieszkańców gminy na temat możliwych przyczyn przemocy w rodzinie*

Mieszkańców gminy zapytano również o ich osobiste doświadczenia związane z byciem ofiarą i sprawcą przemocy w rodzinie w zależności od jej rodzaju. W pytaniach tych wielu ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi, można więc wysnuć wniosek, że w pewien sposób były to pytania zagrażające. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

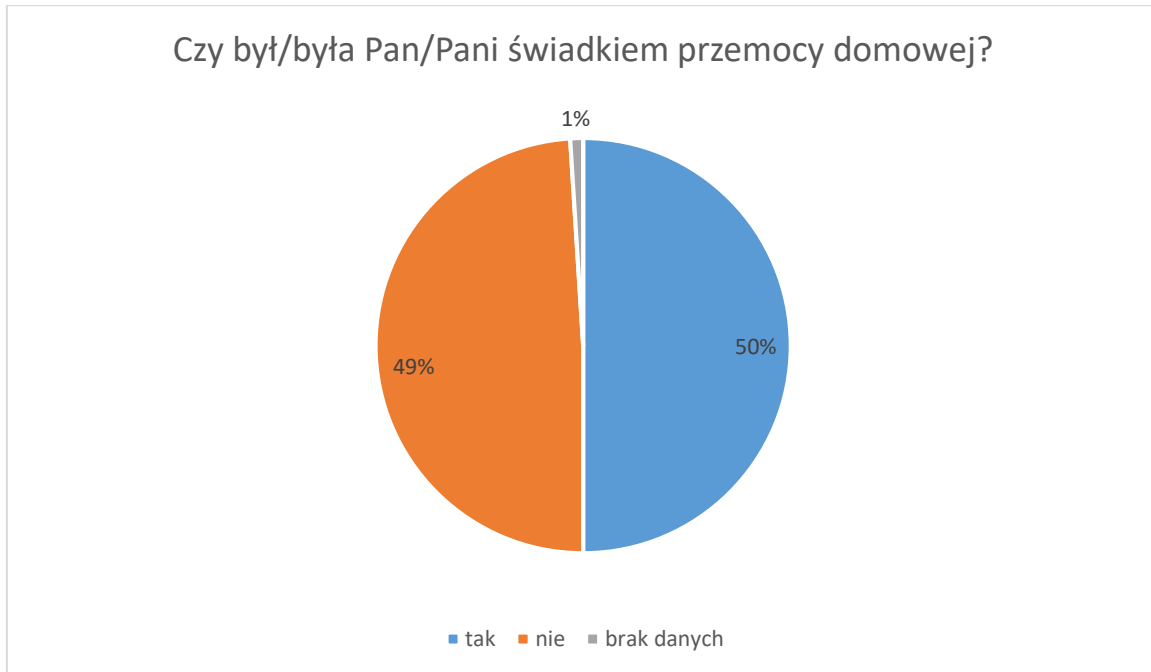
Wykres. Doświadczenia osobiste badanych na temat doświadczania przez nich różnych form przemocy w rodzinie.

Wykres. Doświadczenie osobiste badanych na temat stosowania przez nich różnych form przemocy w rodzinie.

Z zebranych danych wynika, że zdecydowana większość badanych deklaruje, iż nigdy nie doświadczyła ani nie stosowała żadnej z form przemocy domowej w rodzinie. Biorąc pod uwagę osoby, które udzieliły innych odpowiedzi badani najczęściej doświadczali przemocy

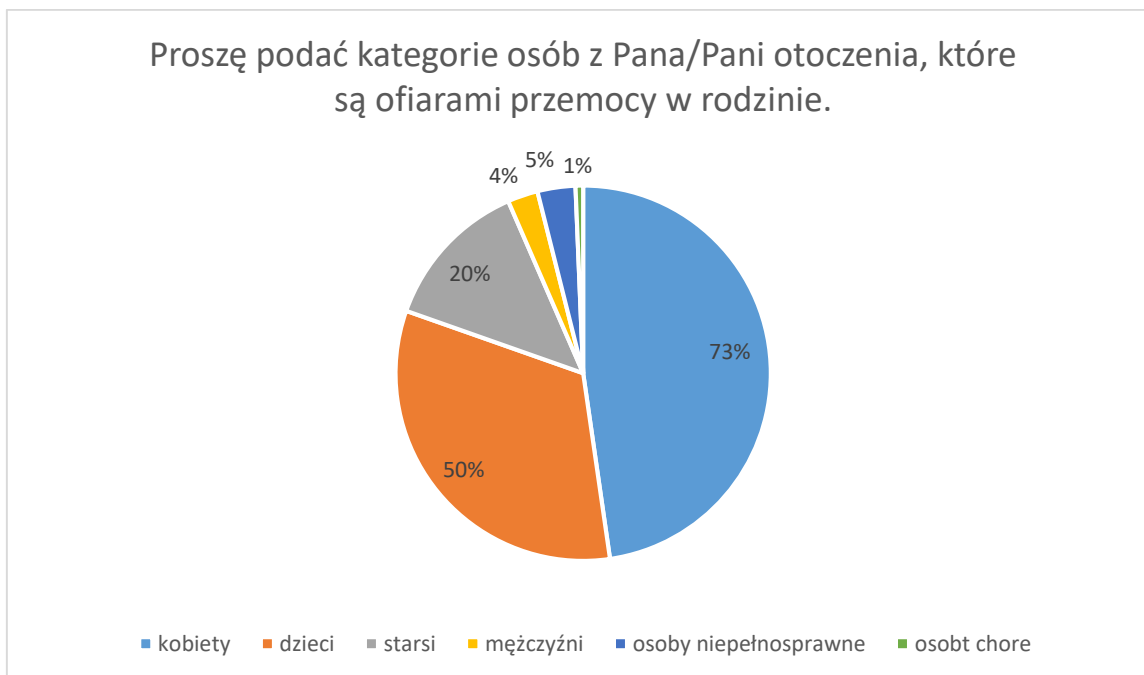
fizycznej i psychicznej (odpowiedź: kilka razy) oraz jednokrotnie w ich życiu zdarzyły się epizody przemocy fizycznej i zaniedbania. Jeśli chodzi o stosowanie przemocy, to najwięcej osób przyznaje się do kilkukrotnego lub jednokrotnego stosowania przemocy fizycznej (kolejno 12 i 11 osób).

Wykres. Doświadczenie respondentów bycia świadkiem przemocy w rodzinie.

Połowa ankietowanych deklaruje, że była świadkiem przemocy domowej. Na pytanie czy badani znają w swoim otoczeniu ofiary przemocy domowej aż 59% udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Nie zna w swoim otoczeniu ofiar przemocy domowej 32% ankietowanych, natomiast 1% odmawia udzielenia odpowiedzi.

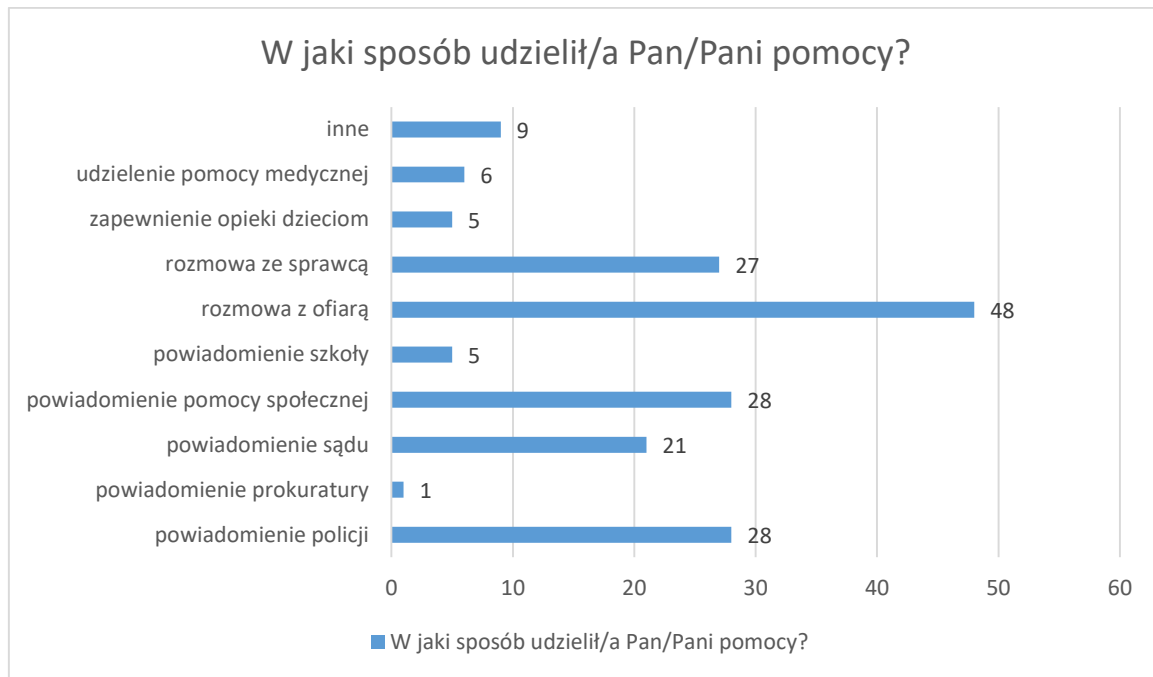
W otoczeniu osób badanych najczęściej ofiarami przemocy domowej są kobiety (73%) oraz dzieci (50% ankietowanych zna ofiary z tej kategorii). Zdecydowanie mniej osób zna osoby starsze, które doświadczają przemocy w rodzinie (zaledwie 20%). Najmniejszy odsetek osób badanych wskazał osoby chore jako ofiary przemocy (1%), mężczyzn (4%) oraz osoby niepełnosprawne (5%).

Wykres. Kategorie osób z otoczenia osób badanych, będące najczęściej ofiarami przemocy domowej.

Kolejna część ankiety miała na celu zbadanie czy mieszkańcy gminy Lesko są świadomi możliwych sposobów pomocy ofiarom przemocy domowej oraz czy i w jaki sposób kiedykolwiek próbowali pomóc pokrzywdzonym. Na pytanie o to, czy kiedykolwiek próbowano udzielić pomocy osobie doznającej przemocy 48% ankietowanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, 37% odpowiedziało, że nigdy nie próbowało udzielać pomocy ofierze przemocy, natomiast aż 13% ankietowanych odmówiło odpowiedzi na to pytanie.

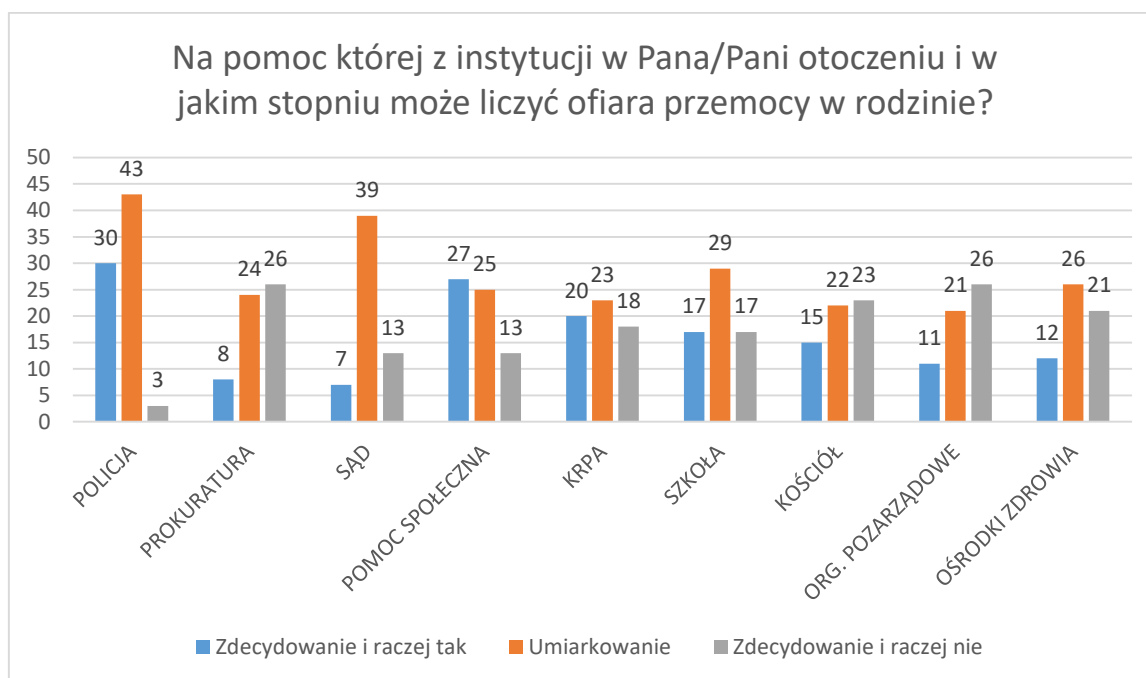
Zapytano również o sposoby udzielanej pomocy. Większość badanych próbowała rozmawiać z ofiarą przemocy (48 wskazań), natomiast podobną liczbę wskazań miały takie sposoby jak: powiadomienie policji (28), powiadomienie pomocy społecznej (28), rozmowa ze sprawcą przemocy (27) oraz powiadomienie sądu (21). Najmniej badanych zdecydowało się na powiadomienie prokuratury (1 wskazanie), powiadomienie szkoły i zapewnienie opieki dzieciom (po 5 wskazań) oraz udzielenie pomocy medycznej (6 wskazań).

Wykres. Sposób udzielania pomocy ofiarom przemocy domowej przez mieszkańców gminy.

Zapytano badanych również o to czy znają oni instytucje udzielające pomocy pokrzywdzonym przemocą w rodzinie. 70% ankietowanych zadeklarowało, że zna takie instytucje, 19% odpowiedziało, że nie zna instytucji udzielających pomocy ofiarom, natomiast 10% nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. 70 % ankietowanych udzieliło odpowiedzi na pytania dotyczące instytucji pomocowych, natomiast osoby badane, które udzieliły odpowiedzi, że nie znają takowych instytucji miało ominąć kolejne dwa pytania (co nie zawsze miało miejsce).

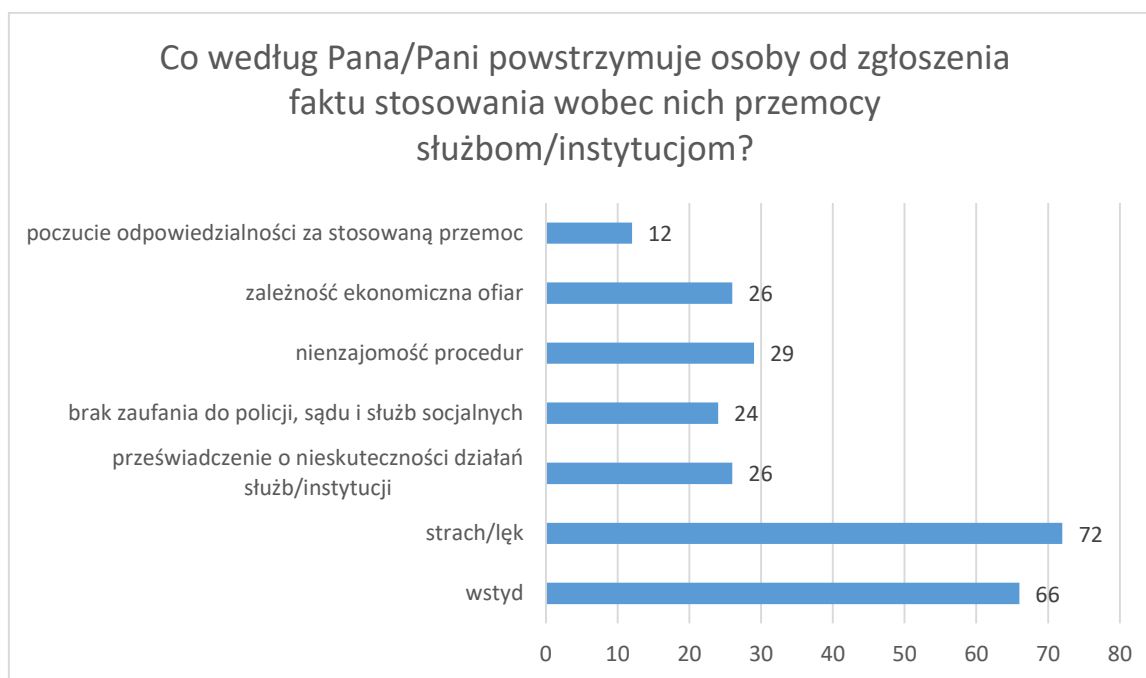
Zapytano mieszkańców gminy o to, jakie ich zdaniem instytucje najczęściej udzielają pomocy osobom doznającym przemocy. 39 osób wskazało na policję, 25 osób na pomoc społeczną, prokuraturę wybrało 5 osób, komisję rozwiązywania problemów alkoholowych 4 osoby, organizacje pozarządowe 3 osoby, sąd wybrały 2 osoby, a jedna wskazała na kościół. 21 osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Następnie poproszono o ocenę w jakim stopniu ofiara może liczyć na pomoc powyższych instytucji. Oceny udzielano na skali: zdecydowanie i raczej tak- w umiarkowanym stopniu- zdecydowanie i raczej nie.

Wykres. Zdanie mieszkańców gminy na temat instytucji i stopnia w którym udzielają pomocy ofiarom przemocy domowej.

Stosunkowo wielu mieszkańców gminy uważa, że organizacją, która pomaga ofiarom przemocy domowej jest policja (30 osób uważa, że zdecydowanie i raczej tak oraz 43 osoby, że w umiarkowanym stopniu), tylko 3 osoby uważają, że policja zdecydowanie nie pomaga. Mniejsza jest wiara w pomoc przez takie organizacje jak kościół (23 wskazania, że zdecydowanie nie pomaga), organizacje pozarządowe (26 wskazań na nie) czy prokuraturę (26 odpowiedzi przeczących). Umiarkowana według mieszkańców jest pomoc sądu (39 ocen), natomiast 52 osoby oceniły, że pomoc społeczna zdecydowanie pomaga oraz pomaga w umiarkowanym stopniu (kolejno 27 i 25 wskazań).

Zdaniem mieszkańców gminy ofiary przemocy domowej przed zgłoszeniem faktu stosowania względem nich przemocy powstrzymuje w największym stopniu lęk (72 wskazania) oraz wstyd (66 wskazań).

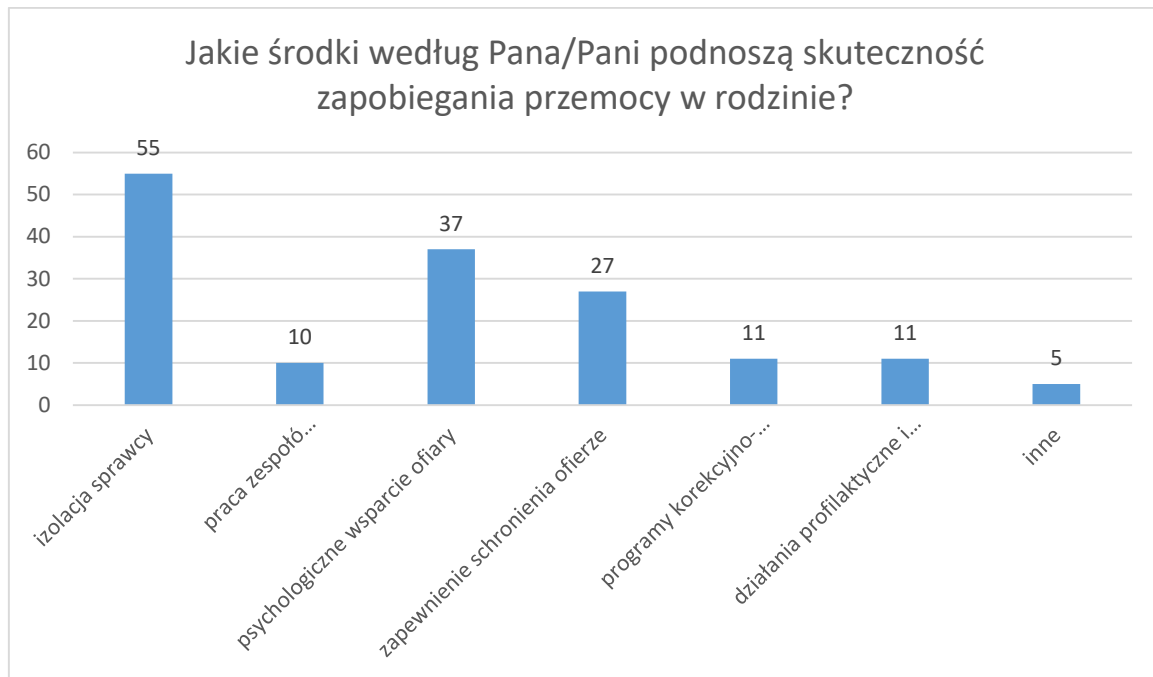

Wykres. *Opinia mieszkańców gminy na temat czynników powstrzymujących ofiary przemocy domowej przed zgłoszeniem tego faktu służbom lub instytucjom.*

W ocenie mieszkańców działania służb i instytucji podejmowane w obszarze zapobiegania przemocy w rodzinie są mało efektywne (60% ankietowanych udzieliło takiej odpowiedzi). Według 20% badanych skuteczność jest dobra, 11% nie ma na ten temat zdania, 6% ocenia działania źle, a 2% jako bardzo dobre.

Skuteczność zapobiegania przemocy w rodzinie mogłyby podnieść, zdaniem mieszkańców gminy Lesko, takie działania jak izolacja sprawcy (55 wskazań), psychologiczne wsparcie dla ofiary przemocy (37 wskazań), zapewnienie schronienia dla ofiary (27 wskazań). 11 osób odpowiedziało, że skuteczność mogłyby podnieść programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców oraz działania profilaktyczne i edukacyjne, natomiast 10 osób uważa, że praca zespołów interdyscyplinarnych podniosła by skuteczność profilaktyki przemocy w rodzinach.

Wykres. *Opinia mieszkańców na temat możliwych środków podnoszących skuteczność zapobiegania przemocy w rodzinie.*

Badanym zadano również pytanie o to, czy słyszeli o procedurze „Niebieskiej Karty”, stosowanej w przypadku przemocy w rodzinie. Aż 89% ankietowanych zadeklarowało, że słyszało o takiej procedurze, natomiast 8% badanych zaprzeczyło, by kiedykolwiek słyszało o tego rodzaju działaniach.

W celu sprawdzenia przekonań osób badanych, które mogą leżeć u podłoża stosowania przemocy w rodzinie, ankietowanym zadano pytanie czy zgadzają się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci w niektórych przypadkach jest uzasadnione. 29% ankietowanych zgodziło się z tym stwierdzeniem, 70% odpowiedziało, że nie zgadza się z podanym twierdzeniem.

Wnioski i rekomendacje

Mieszkańcy gminy Lesko, zarówno dorośli jak i młodzież ucząca się w szkołach na terenie gminy uważa, że uzależnienie od alkoholu stanowi jeden z najważniejszych problemów społecznych. Nie napawa optymizmem fakt, że wielu ankietowanych zna przypadki sprzedaży nieletnim napojów alkoholowych. Na terenie gminy alkohol jest spożywany również w miejscach publicznych, co wpływa na demoralizację młodzieży.

Alkohol jest uznawany przez dorosłych mieszkańców również za jedną z najważniejszych przyczyn innego problemu społecznego na terenie gminy- przemocy domowej. W opinii mieszkańców akty przemocy domowej związane są z używaniem alkoholu lub z innymi uzależnieniami.

Biorąc pod uwagę to w jaki sposób postrzegane jest spożycie alkoholu przez mieszkańców gminy korzystne wydaje się zastosowanie działań związanych z profilaktyką pierwszo- i drugorzędową, skierowaną zarówno do wszystkich mieszkańców gminy, jak i osób, co do których występuje podejrzenie, że znajdują się w grupach szczególnie narażonych na kontakt z alkoholem. Należałoby również zastanowić się nad miejscami, w których dorośli spożywają alkohol, a są to miejsca publiczne. Być może usunięcie takich znanych wszystkim miejsc przyczyniłoby się do tego, że kwestia spożywania alkoholu nie byłaby tak widoczna w przestrzeni publicznej, a tym samym nie zachęcała do podejmowania tego typu zachowań ryzykownych przez młodzież.

Problem zażywania substancji psychoaktywnych pod postacią narkotyków czy dopalaczy jest coraz bardziej widoczny społecznie. Mieszkańcy gminy Lesko uznali, że jest to drugi najważniejszy problem w ich gminie. Połowa mieszkańców zna kogoś, kto zażywa narkotyki, a ponad 80% badanych dorosłych uważa, że narkotyki na terenie gminy zagrażają młodzieży. W szkołach co piąty uczeń zna kogoś, kto bierze narkotyki i są to uczniowie z danej szkoły.

Jednocześnie charakterystyczny dla młodzieży jest brak wiedzy lub wiedza ogólnikowa na temat skutków jakie wiążą się ze stosowaniem danego narkotyku. W działaniach profilaktycznych należałoby przede wszystkim uwzględnić zarówno skutki stosowania narkotyków jak i możliwe przyczyny, zapobiegając tym samym sięgnięciu po substancje psychoaktywne. Młodzież uważa, że najczęściej po alkohol sięga się dla towarzystwa, z chęci wyluzowania czy po to by komuś zaimponować. Zatem w podejmowanych działaniach czy to w szkole czy poza nią, należy przede wszystkim zwiększyć poczucie własnej wartości uczniów

(by nie musieli nikomu imponować), nauczyć młodzież radzenia sobie ze stresem, odreagowywania emocji w sposób społecznie akceptowalny oraz proszenia o pomoc.

Zdecydowana większość uczniów czuje się bezpiecznie zarówno w szkole jak i poza nią, w tym w środowisku domowym. W szkole najbardziej niebezpiecznymi miejscami jest zdecydowanie korytarz szkolny w czasie przerw. Najwięcej aktów przemocy ma również miejsce w drodze do szkoły lub ze szkoły. Większość uczniów deklaruje, że pomocy szukałaby jednak nie u nauczyciela czy pedagoga a w domu rodzinnym. Należałoby objąć działaniami szkołę, kadre pedagogiczną i pracowników szkoły, ucząc reakcji na przemoc pojawiającą się w szkole.

W domu uczniowie najczęściej spotykają się krzykami i zakazami. Niewielki procent uczniów doświadcza w domu bicia. W przypadku, gdyby młody człowiek doświadczał przemocy w domu, większość deklaruje, że powiadomiłaby o tym nauczyciela. Warto zastanowić się czy nauczyciele wiedzą w jaki sposób reagować w przypadku zgłaszanej przez ucznia przemocy domowej i co za przemoc domową należy uznać.

Biorąc pod uwagę, że młodzież szkolna deklaruje, że akty przemocy zgłaszałaby zarówno rodzicom, jak i nauczycielom, należałoby przemyśleć możliwe wspólne formy pomocy dzieciom i młodzieży. Współpraca domu i szkoły w tym względzie wydaje się być jednym z ważniejszych czynników, mającym na celu ochronę i szybką reakcję w przypadku zaistnienia aktów przemocy zarówno w domu jak i szkole, a także okolicy, w której przebywa dziecko.

Stosunkowo nowym zagrożeniem, które zostało zbadane wśród uczniów szkół na terenie gminy Lesko są nowe media, nowoczesne technologie, głównie Internet. Niemal połowa ankietowanych uczniów spędza w Internecie ponad trzy godziny dziennie, wiele godzin poświęcając na różne aktywności (głównie oglądanie filmów i rozmowy z ludźmi przez Internet). Cyberprzemoc wydaje się być takim rodzajem przemocy, która przez młodzież jest najczęściej ignorowana. Włamanie na konta czy kradzieże kont są takim zachowaniem, które zmusza młodzież do szukania pomocy. Szukałaby jej, według deklaracji, głównie u rodziców.

Trudno oczekiwać, że młodzież całkowicie zrezygnuje z używania Internetu, tym bardziej, że dostęp do Internetu ma się praktycznie wszędzie i o każdej porze przy pomocy smartfona. Należałoby jednak zastanowić się nad nauczaniem młodzieży w jaki sposób może wykorzystywać nowoczesne technologie dla pogłębiania wiedzy, rozwijania swoich zainteresowań. Niepokojące może być również to, że Internet służy głównie interakcjom społecznym. Być może wzmocnienie więzi w realnym świecie, zawiązanie przyjaźni,

ograniczyłoby atrakcyjność kontaktów przez Internet. Chodzi również o to, by młodzież posiadała kompetencje do nawiązywania relacji społecznych poza siecią.

Działaniami profilaktycznymi należałoby objąć również rodziców, ze względu na to, że to oni są najczęściej wskazywani jako osoby, które mogą pomóc. Warto by rodzice umieli sobie poradzić z wyzwaniami, zdobyli wiedzę na temat zagrożeń (dopalacze, narkotyki, alkohol czy Internet, przemoc w szkole i cyberprzemoc). Warsztaty wychowawcze dla rodziców, szczególnie rodziców młodszej młodzieży i dzieci, na temat metod wychowawczych, zastępowanie krzyków i bicia alternatywnymi metodami wychowawczymi stanowiłoby profilaktyczne działanie na rzecz niwelowania przemocy domowej, której w opinii mieszkańców najczęściej ofiarami są właśnie dzieci oraz kobiety. Dzieci, które wychowują się w rodzinach z problemem alkoholowym czy rodzinach dotkniętych uzależnieniem, bądź z udokumentowanymi aktami przemocy w rodzinie, powinny zostać objęte pomocą terapeutyczną, zgodnie z zasadą, że przemoc rodzi przemoc oraz znanym i udokumentowanym faktem, iż metody wychowawcze są „dziedziczone” między generacjami.

Propozycje działań profilaktycznych przeciwdziałających pojawiającym się w gminie problemom społecznym:

- Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych na terenie gminy, obejmujących aktywność własną uczniów oraz wykorzystując ogólnopolskie programy profilaktyczne i akcje społeczne.
- Podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych dla rodziców i nauczycieli, uczących sposobów reagowania, ale również przekazywania wiedzy na temat przyczyn i skutków używania środków psychoaktywnych.
- Zwiększanie poczucia własnej wartości uczniów, w celu ochrony dzieci i młodzieży przed wchodzeniem w zachowania ryzykowne, takie jak używanie alkoholu czy narkotyków pod wpływem grupy rówieśniczej.
- Działania profilaktyczne mające na celu integrację uczniów ze sobą, tworzenie miejsc do realizacji zainteresowań młodych ludzi oraz wspólnego spędzania czasu jako czynniki chroniące przed nadmiernym używaniem Internetu oraz uzależnieniem od smartfona.
- Kontrola sprzedaży alkoholu na terenie gminy oraz zmieniania miejsc publicznego spożywania alkoholu w miejsca bezpieczne i wolne od alkoholu.

- Realizowanie działań skierowanych do sprzedawców: uświadamianie konsekwencji sprzedaży alkoholu nieletnim, konieczności kontroli wieku oraz trzeźwości.
- Wykorzystywanie zasobów gminy na tworzenie współpracujących ze sobą społeczności (np. nauczycieli i rodziców) w celu niesienia pomocy w przypadku zgłaszanych przez młodzież problemów związanych z substancjami psychoaktywnymi czy przemocą w szkole.
- Tworzenie atmosfery współpracy i integracji w szkołach oraz kontrola miejsc w szkole i poza nią, gdzie dochodzi do aktów agresji wśród uczniów.
- Warsztaty wychowawcze dla rodziców, szczególnie rodziców młodszych dzieci oraz rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, uzależnieniem czy przemocą domową.
- Stworzenie dostępu do specjalistów dla wszystkich mieszkańców gminy, tak by w bezpiecznych warunkach mogli konsultować pojawiające się w społeczności i w domu problemy.